

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kupan

3/XVII

18. FEBRUAR 1977

Skupna seja predsedstva sindikalne organizacije in sveta ZSM Sava

Predstavniki sindikata in mladine so na skupni seji 4. februarja med drugim obravnavali uveljavitev sindikalne liste 1977 v samoupravnem sporazumu o razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov v kemijski in sorodnih panogah, poročilo o izvedbi letnih skupščin osnovnih organizacij sindikata in

jo obrazložitev tega določila in postavijo vprašanje, zakaj ni bilo upoštevano naše stališče.

Sprejeto je bilo stališče, da odgovorna služba vodi mesečno evidenco o bolezenskem dopustu in predlaga, da se sodelavcem, katerih osebni dohodek bo manjši od najnižjega osebnega dohodka v Savi

Dejavnost sindikata se je razširila, osnovne organizacije so pridobile na ugledu

zaključke programsko-volilne seje konference ZSM Sava.

Predsedstvo sindikalne organizacije je konec preteklega leta obravnavalo predlog sindikalne liste 1977 in dalo nekatere pripombe, ki so v tem dokumentu delno upošteevane. Prisotni so se z večino dopolnitev oz. sprememb samoupravnega sporazuma strinjali, medtem ko so predlagali, da ostane višina regresa za letni oddih enaka kot v preteklem letu in da se prispevek posameznega delavca za prevoz na delo poviša na 60,00 din in ne na 92,00 din, kot je bilo predlagano. Prisotni so menili, da je predvidenih 6% bruto osebnega dohodka veliko premalo za uspešno reševanje stanovanjskega vprašanja. V Savi odvajamo za stanovanjsko gradnjo okrog 12% bruto osebnega dohodka, kljub temu pa je trenutno 250 nerešenih prošenj. Prav tako se niso strinjali s predvidenimi obdavčitvami za tista sredstva, ki bi bila večja od predvidenih 6% bruto osebnega dohodka. Sprejet je bil sklep, da naši delegati v sindikalnih organih občine in republike zahteva-

(2.800 din), na svetu za socialno varnost odobri razlika.

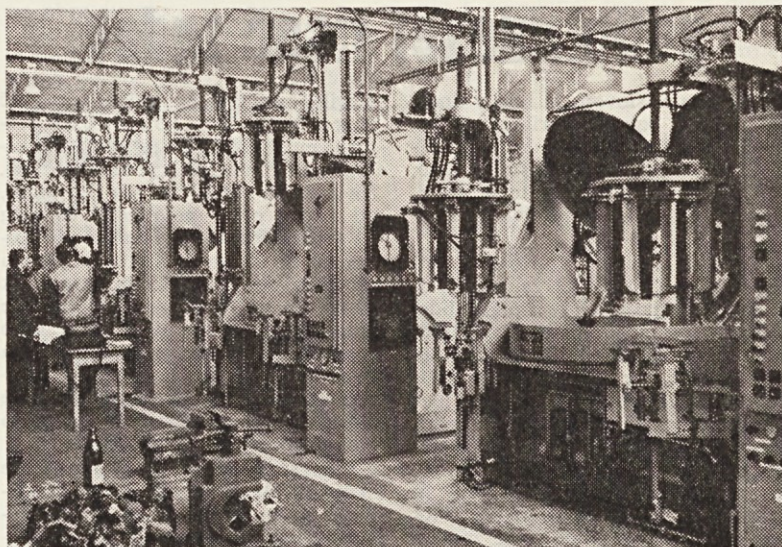
Obravnavano je bilo tudi poročilo o izvedbi letnih skupščin osnovnih organizacij sindikata. Iz zapisnikov in stališč posameznih letnih skupščin je razvidno, da se je dejavnost sindikata razširila, da so osnovne organizacije sindikata s svojim delom pridobile na ugledu ter da so upoštevale sklepe 8. kongresa sindikatov. Treba pa je omeniti, da so bile pri uresničevanju nekaterih nalog premalo dosledne.

Letne skupščine so tudi pokazale, da ni na prvem mestu vprašanje osebnega dohodka, temveč cela vrsta drugih vprašanj, med katerimi je gotovo najpomembnejša poglobljena ocena o tem, kaj narediti za boljši poslovni uspeh.

V razpravah so bile omenjene zahteve za boljše delovne pogoje, boljše tehnološko in delovno disciplino ter hitrejše in učinkovitejše reševanje slabih medsebojnih odnosov. Omenjena je bila tudi organizacija dela, ki bi lahko bila boljša,

(Nadaljevanje na 5. strani)

Kaj pomeni srednjeročni program za skupnost tozdo

Nov prispevek k povečanju obsega proizvodnje potniških radialnih plaščev. Firma »Shaw« je v zelo kratkem času dobavila 4 vulkanizacijske preše za potniške R-plašče, ki so bile v rekordnem času montirane in usposobljene za obratovanje.

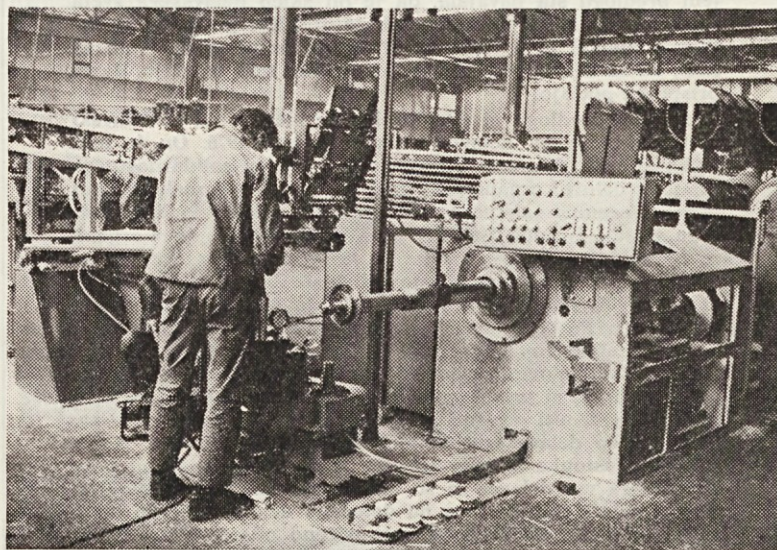
TAP

Tovarna avtopnevmatike je že pred leti prva v Jugoslaviji pričela izdelovati radialne pnevmatike tako za osebne kot tudi tovrne avtomobile. Za uvajanje nove zahtevnejše tehnologije in tudi zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bilo potrebno sodelovanje partnerja, kar je tudi vplivalo na naš zelo hiter razvoj. Srednjeročno obdobje od 1972 do 1976 se zdaj zaključuje, program, zastavljen pred štirimi leti, smo uresničili, saj smo dosegli predvideno količino izdelkov v tonah, čeprav števila komadov pnevmatike za tovorna vozila nismo v celoti realizirali, kar ne vpliva bistveno na poslovanje.

Na domačem in tujem trgu smo si s kvaliteto naših izdelkov priborili stoves, ki ga moramo obdržati tudi vnaprej, za kar pa je potreben nadaljnji razvoj. Tudi tržišče kaže na to, da so naše kapacitete premajhne in da ne moremo zadovoljiti potreb po pnevmatiki, kar

po drugi strani pomeni večji uvoz teh izdelkov. Tak razvoj pomeni tudi prispevek k stabilizaciji jugoslovanskega tržišča in boljši zunanji bilanci. Zaradi tega je naš srednjeročni razvoj 1976-80 usmerjen v racionalizirano izkoriščanje obstoječih prostorskih in tehnoloških kapacitet, priprave polizdelkov, razširitev končne izdelave proizvodov ter uveljavitev strokovnih služb. Ze v preteklosti smo občutili veliko povpraševanje po pnevmatiki za osebna vozila, zato je v prihodnjem obdobju na prvem mestu povečanje proizvodnje te pnevmatike, kasneje pa tudi za tovorna vozila. Poleg povečanja bomo razširili svoj asortiman, ki ga prav tako zahteva trg.

Investirali bomo pretežno lastna sredstva in delno kredite poslovne banke, le za zadnji projekt se bo treba dogovoriti z drugimi vlagatelji, ker po obsegu vloženih sredstev presega naše zmožnosti. V TAP bomo do 1979 leta odplačali dosedanje kredite in s tem pridobili nekaj dodatnih sredstev.

Sodelavci KET pa so izdelali in usposobili prvega izmed petih bombirnih strojev za te plašče.

Ta oprema bo omogočila povečanje proizvodnje za cca 850 potniških R-plaščev dnevno

ODMEV NAŠEGA ČASA

Vsako leto trideset do petintrideset tisoč zadev

Pod tem naslovom je bila v dnevniku Delo, sobotna priloga, 29. januarja 1977 objavljena daljša informacija. Zaradi zanimivosti in zato, ker jo gotovo mnogi niste prebrali, smo povzeli nekaj zanimivih odstavkov tudi za Savo.

Iz poročila biroja za vloge in pritožbe skupščine SFRJ za leto 1975, ki preuči in po strokovni plati obdela vse vloge naslovljene na predsednika republike, predsedstvo in skupščino SFRJ, ter zvezni izvršni svet, lahko razberemo, da vsako leto obravnavajo od trideset do petintrideset tisoč zadev. Rekordno število jih je bilo leta 1973, in sicer 38.750, ko je pismo predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ marsikoga opogumilo, da je zapisal svoje težave ali opažanja. To leto je bilo tudi občutno manj nepodpisanih vlog kot v preteklosti.

Ljudje se po podatkih biroja najpogosteje obračajo na predsednika republike in predsedstvo SFRJ, saj je kar 79 odstotkov vseh vlog in pritožb namenjeno njima. Glede na

število prebivalcev prihaja največ vlog iz Vojvodine (249 na 100.000 prebivalcev), sledi Srbija (245), Makedonija in Hrvatska (135 oziroma 128). Na zadnjih mestih pa sta Slovenija, od koder pride povprečno 86 vlog na vsakih 100.000 prebivalcev, in Kosovo s 64 vlogami. Kakor poudarja poročilo, je leta 1975 nedvomno k zmanjšanju števila vlog iz Slovenije prispevalo učinkovitejše delo tako republiške kot občinskih komisij za vloge in pritožbe, kamor se posamezniki in organizacije mnogo češče obračajo kot nekdanj, ko so večino pritožb pošiljali v Beograd.

Razvrščajo jih v tri poglavne skupine. Med tiste, ki sodijo v področje premoženjsko-pravnih razmerij, uprave in sodstva; tiste, ki zadevajo vprašanja socialnega zavarovanja in socialnega varstva, in še v skupino, v kateri so obravnavana stanovanjska in komunalna vprašanja ter delovna razmerja.

Republiška komisija za vloge in pritožbe ugotavlja, da so večinoma upravičene vse pritožbe občanov za-

radi počasnega in neažurnega dela sodišč, kakor tudi tiste, v katerih ljudje negodujejo, da niso izvršene pravnomočne sodne odločbe. Pri mnogih sodiščih se namreč iz leta v leto kopiči vse več nerešenih zadev, kar ne nazadnje vzbuja občutek pravne negotovosti in nezaupanje v sodne organe.

Biro razmeroma pogosto obravnava tudi vloge, ki na tak ali drugačen način obsojajo davčno politiko.

Vlog in pritožb s področja socialnega zavarovanja in socialnega varstva je iz leta v leto manj. Medtem ko jih je biro skupščine SFRJ leta 1970 obravnaval 7706, so jih leta 1975 prejeli le 5824 ali skoraj za četrtno manj kot pred šestimi leti. Po oceni biroja je osrednji razlog za osip takih vlog v tem, da je bilo v zadnjem času precej storjenega za izboljšanje gmotnih razmer upokojencev, borcev, vojaških vojnih invalidov in drugih.

Nasprotno z zmanjševanjem števila vlog s socialno problematiko iz leta v leto vztrajno naraščajo pritožbe občanov glede urejanja stanovanjskih in komunalnih zadev ter delovnih razmerij. Zvezni organi so jih leta 1975 prejeli nekaj manj kot 15.000.

Vse vloge na temo zaposlovanje bi lahko razvrstili v štiri skupine: zaposlovanje mladih, ko dokončajo šolanje; ponovna zaposlitev starejših delavcev, ki so bili odpušteni kot presežna delovna sila; pomanjkanje delovnih mest za ljudi brez dokončane osemletke in zaposlovanje gospodinj, ki zvečine nimajo nobene kvalifikacije.

Vloge in pritožbe ljudi so svojevrsten odmev družbenega utripa. Zraven pa dovolj zgovoren kažipot, kaj bi bilo potrebno nujno urediti, da bi odpravili krivice ali posegli z ukrepi tam, kjer ljudje pravijo, da škriplje. Morda so prav zaradi tega te vloge in pritožbe mnogo bolj dragocene za vso družbo kot le za urejanje težav posameznikov. Pa čeprav je včasih med njimi tudi nekaj neresnih ali celo žaljivih pisem.

Zapisali so ...

V Stražišču je bilo včasih zelo veliko onesnaženega zraka, ki se je iz prenizkih dimnikov usedal na gozdove in hiše. Ker so sedaj začeli graditi novo toplarno, so sklenili, da mora biti glavni dimnik visok vsaj 100 m. Ta sklep so uresničili in glavni dimnik tovarne Save povišali. Svoj cilj so popolnoma dosegli, saj veter raznese dim tudi do 40 km daleč. Tako so se Stražiščani dima rešili. Skrbi jih le kam se dim useda. Ugotovili so, da iz tovarne Sava pride vsako leto 160.000.000 m³ plinov. Najbolj nevaren je plin žveplov dvokis. Za zaščito okolja so poskrbeli s filtri.

V tovarni Iskra uhaja iz vseh dimnikov na leto 40.000.000 m³ plinov.

Zaradi onesnaženega zraka se je po strehah začel pojavljati lišaj. V Stražišču takega lišaja še ni veliko.

Marko Aleš, 7. c
OŠ Lucijan Seljak
Kranj

S sodišča združenega dela

Ker delavca nista prišla na delo v soboto, ko so v delovni organizaciji po sklepu delavskega sveta delali za solidarnostni sklad, sta hujše kršila delovno dolžnost

ODLOČBA SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA — S 105/76

Delavski svet delovne organizacije je na svoji seji sprejel delovni koledar za leto 1976. Med drugim je tudi sklenil, da se zadnjo soboto v mesecu marcu dela za solidarnostni sklad. Več delavcev na delo ni prišlo in izostanka tudi niso opravičili. Po samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu delovne organizacije so vsi delavci hujše kršili delovno dolžnost. Odbor za medsebojna razmerja jim je izrekel javni opomin. Dva delavca se s tem nista strinjala in sta pri delavskem svetu zahtevala varstvo pravic. Ta zahtevi ni ugodil.

S tako odločitvijo odbora za medsebojna razmerja in delavskega sveta delavca nista bila zadovoljna in sta sodišču združenega dela predlagala, naj oba sklepa razveljavi. V svojem predlogu sta navajala, da je bil sklep delavskega sveta sprejet v nasprotju z določbami statuta. Ker gre tu za razdelitev dohodka, bi o tem morali delavci sami odločiti ali so zato, da se dela ali ne. Ker delavci lahko tudi odločijo, da ta prispevek plačajo.

Sodišče predlogu ni ugodilo, ker je menilo, da je delavski svet lahko sprejel delovni koledar za leto 1976. On je tudi lahko sklenil, da se za združevanje sredstev solidarnostnega sklada v delovni organizaciji prispeva enodnevni zaslužek, kot je to določeno z zakonom o združevanju sredstev solidarnostnega sklada. Uradni list SRS, št. 3/75. Delavci delovne organizacije so bili po samem zakonu dolžni del svojega osebnega dohodka prispevati v solidarnostni sklad. Za tako sklepanje pa je bil po 74. členu statuta delovne organizacije delavski svet pooblaščen. Po tej določbi je delavski svet pooblaščen odločiti tudi o podaljšanjem delovnem času izven delovnega koledarja. Delavski svet delovne organizacije je tako pravzaprav odločal le o načinu in času prispevanja v solidarnostni sklad, ne pa o sami potrebi, niti o višini prispevka. To je že določeno v zakonu. Sklep delavskega sveta je bil veljavno sprejet. Nihče ni začel postopka za razveljavitev tega sklepa in je bil tako obvezen za vse delavce in so morali vsi delavci na določeno soboto delati. Ker delavca na določeno delovno soboto nista prišla na delo, nista pa bila opravičeno odsotna, sta s tem hudo kršila delovno dolžnost. Za tako hudo kršitev pa je po samoupravnem sporazumu mogoče izreči tudi ukrep prenehanja delovnega razmerja.

M. P.

Obrazložitev manj poznanih izrazov

V vsakdanjem življenju pogosto srečujemo izraze, katerih pomena ne vemo ali pa si jih le približno razlagamo. Tako npr. se pojavljajo poleg imen podjetij še razne kratice, ki označujejo odgovornost tozdogov v sestavljeni delovni organizaciji.

Vsaka delovna organizacija na področju gospodarske dejavnosti ima firmo t. j. ime, pod katerim posluje delovna organizacija. Firma delovne organizacije lahko vsebuje tudi dodatke v obliki risbe, podobe itd. V firmi delovne organizacije pa morajo biti označene tudi vrste in obseg odgovornosti temeljnih organizacij za njene odgovornosti.

Družbena pravna oseba — delovna organizacija je odgovorna za obveznosti s sredstvi, s katerim razpolaga. Za obveznosti delovne organizacije, ki ima v svoji sestavi temeljne organizacije, so odgovorne te temeljne organizacije kot je to predvideno s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo.

Vrsta in obseg odgovornosti se označujejo z naslednjimi označbami oz. kraticami:

1. n. sol. o. — **neomejena solidarna odgovornost** nastopa kot skupna, vsajetna odgovornost vseh tozdogov znotraj delovne organizacije. Ti tozdogovi jamčijo za sprejete obveznosti delovne organizacije z vsemi sredstvi. To jamčenje je avtomatično in za vse tozdogove enako.

2. o. sol. o. — **omejena solidarnostna odgovornost** nastane kot skupna odgovornost tozdogov za obveznosti delovne organizacije. V tem primeru pa jamčenje ni absolutno, ne zajema vseh sredstev tozdogov, pač pa je omejena. Vsi tozdogovi odgovarjajo za obveznosti, vendar le do določene, dogovorjene meje (npr. do vrednosti poslovnega sklada).

3. n. sub. o. — **neomejena subsidiarna odgovornost**, subsidiarna odgovornost nastopa kot drugotna. Vse obveznosti je dolžna poravnati delovna organizacija sama. V kolikor sredstva le-te ne zadoščajo, jamčijo za poravnano obveznosti vsi tozdogovi v njeni sestavi do višine vseh svojih sredstev.

4. o. sub. o. — **omejena subsidiarna odgovornost**, veljajo iste značilnosti kot pri prejšnji, le da se sekundarno jamstvo vseh tozdogov pojavlja le do določene višine (zneska ali vrednosti skladov itd).

Boža Pečko, JUB

Kaj pomeni srednjeročni program za skupnost tozdv

(Nadaljevanje s 1. strani)

TTI

Skupnost tozdv TTI bo v okviru srednjeročnega razvojnega programa delovne organizacije Sava za obdobje 1976—1980 predvsem modernizirala tiste dele proizvodnje, ki so visoko akumulativni in iskani na tržišču.

S pridobitvijo proizvodnih prostorov (10—15 tisoč kv. m) in preselitvijo tozda Preveleke valjev, Rotokirja in Velozračnic bo omogočena širitev proizvodnje cevi in klinastih jermenov.

V TTI bodo predvsem modernizirali del visoko akumulativne proizvodnje

V okviru možnosti že sedaj posodablja in nekoliko povečujejo proizvodnjo klinastih jermenov in prevleke valjev. Z dodatnimi stroji v velopenvmatiki bo le-ta imela več možnosti prilagajanja zahtevam kupcev. Z investicijami v Cevarni bodo odpravili nočno delo in omogočili večjo prilagodljivost domačemu in tujemu trgu.

V obratu IV bodo z manjšo modernizacijo (nabava novega mešalnika itd.) zagotovili večjo požarno varnost in varnost nasploh. V ta namen je bilo že zgrajeno skladišče za vnetljive snovi, v daljšem obdobju pa nameravajo zgraditi tudi nov obrat za proizvodnjo lepil.

Predelava odpadne gume je že dolgoletno vprašanje za celotno Savo. V TTI so že pričeli reševati to

vprašanje, saj so dela v zaključni fazi. Nekatere stroje montirajo.

Vzporedno z navedenimi modernizacijami in razširitvami bo potekala tudi posodobitev proizvodnje transportnih trakov s tekstilno armaturo. Uvedena pa bo tudi proizvodnja transportnih trakov z jekleno armaturo.

Celotne investicije bodo za omejenjene projekte znašale 28 milijonov, od tega 22 milijonov za osnovna sredstva in 6 milijonov za obratna sredstva.

Z uresničitvijo predvidenih programov bi se letna proizvodnja v TTI povečala od sedanjih 11.000 ton

na 16.000 ton v letu 1980, kar pomeni približno 10% poprečno letno rast. Prav tako bi se celotni dohodek povečal od sedanjih 520000000 din na 850000000 din, kar bi po predvidenih pomenilo 400000000 din ostanka dohodka in bilo hkrati zagotovilo za nadaljnji razvoj TTI.

Izvoz bi se povečal od 3 milijonov dolarjev v letu 1976 na 5 milijonov v letu 1980, s čemer bi, po sedanjih predpisih, z lastnimi sredstvi pokrili svoje potrebe po uvozu surovin.

Število zaposlenih se v naslednjih letih, kljub povečanemu fizičnemu obsegu proizvodnje, ne bo bistveno povečalo, saj bodo posodobljeni ali novi stroji zagotovili višjo produktivnost, tako bo novozaposlenih v 1980 letu okrog 150.

stranjevanje strojelomov ter popravil, smo zaključili, da je treba zamujeno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v preteklih letih nadoknaditi. Treba je zgraditi delavnico, v kateri bomo omogočili vsem zaposlenim v tozdu KET normalne delovne pogoje in kjer bomo racionalneje, ceneje in hitreje lahko sledili potrebam osnovne proizvodnje. Pri tem smo mislili na drage naprave, stroje, orodja in strojne storitve, ki jih moramo kupovati pri tujih izvajalcih, posebno še za devizna sredstva iz tujine.

Na drugo prednostno stopnjo smo potrdili predlog za postavitev novega parnega kotla 60 t/h, za katerega je v novi kotlovnici predviden prostor. Pri analizi širjenja proizvodnje in pri zmanjšanju specifične porabe pare bo postavljena kapaciteta energetskih sistemov zadostovala za potrebe proizvodnje v srednjeročnem obdobju. Tudi planirani odjemalci, naši sosedje, se še niso odločili, ali bodo kupovali paro pri

nas ali pa bodo postavili svoje kotlovnice. Zaradi tega smo že načrtovano gradnjo kotla v znesku 18.720.000 din prestavili na kasnejše obdobje in raje pripravili staro kotlovnico za nemoteno in kvalitetno obratovanje.

Po programu razvoja proizvodnje in po akcijskem programu zmanjševanja porabe energije na kg proiz-

vodov, bo obstoječa zmogljivost energetskih virov zadovoljila potrebam, kot jih predvideva srednjeročni program razvoja.

Glede na morebitne nepredvidene povečave odjema in na dogovarjanje s sosednimi podjetji o dobavi toplotne energije pa predvidevamo povečavo proizvodne pare s parnim kotlom z zmogljivostjo 60 t/h.

Umetno usnje

Rang A

Projekt 1 PVC — transportni trakovi

Ta projekt zajema investicije, ki so potrebne za vlaganje v strojno opremo in prostor za konfekcioniranje in spajanje vložkov v transportni trak.

Asortiman zajema predvsem izdelavo PVC transportnih trakov za živilsko industrijo in delo v posebnih pogojih za področja, kjer klasični gumeni transportni trakovi ne ustrezajo.

Za izdelavo vložkov obojestransko impregnirane nosilne tkanine in PVC-plošče (folije) ter ustrezne polizdelke bomo koristili že instalirane naprave in tehnološko znanje, s katerim razpolaga tozdu Umetno usnje. V prvi fazi osvajanja proizvodnje PVC transportnih trakov mislimo uporabiti izkušnje in znanje strokovnega kadra iz TTI na področju proizvodnje gumenih transportnih trakov ter obstoječe instalirane naprave v TTI.

Da bi delo čim bolj organizirano potekalo, je že bila imenovana delovna skupina za PVC — transportne trakove, ki jo v sedanjih fazah sestavljajo strokovni delavci RTI, TTI, in UU.

Naloga te delovne skupine je izdelati projektno nalogo do investicijskega elaborata, ki naj da odgovore na vprašanja o količini proizvodnje, asortimanu, rentabilnosti in možnostih za skupni projekt proizvodnje PVC in gumenih transportnih trakov, ki bi predstavljal verjetno najugodnejšo rešitev, za katero ima Sava vse pogoje.

Projekt 2: Predelava odpadkov PVC umetnega usnja

Ne samo, da je postalo geslo »voj za čisto in zdravo okolje« simbol pri prizadevanjih za ohranitev narave, temveč z naraščanjem cen reprodukcijskim materialom na svetovnem trgu ekonomsko tudi opravičeno, da vsak proizvajalec predele večji del proizvodnih odpadkov in jim da čim večjo tržno vrednost.

Iz omenjenega razloga tudi v tozdu Umetno usnje predvidevamo

v letih 1978—1980 realizacijo projekta »Predelava odpadkov PVC umetnega usnja v PVC granulatu«, ki bi ga uporabljali kot dodatek k granulatu za brizganje večjih termoplastičnih proizvodov (cevi, podplati itd.).

Pospešeno pa se obdeluje tudi vprašanje izrabe odpadnih topil in čiščenja zraka, onesnaženega s topili.

Rang B

Projekt 3: Zaključna faza projekta Umetno usnje

Zaključna faza predvideva optimizacijo kapacitet v tehnološkem in organizacijskem pogledu, razširitev kapacitet v fazah, ki bodo predstavljale ozko grlo (predvsem v pripravi past, kontroli in odpravi proizvodov tozda Umetno usnje ter dograditev spremljajočih prostorskih objektov (skladišča).

Če bo položaj na trgu ugoden predvidevamo, da se bo ob ustrezni politiki dopolnitve proizvodnega asortimana po zaključku projekta umetnega usnja proizvodnja povečala za:

- 2.500.000 m² penjenega PVC umetnega usnja,
- 2.000.000 m² nepenjenega PVC umetnega usnja,
- 1.000.000 m² penjenega PU/PVC umetnega usnja,
- 2.000.000 m² PU (poliuretanskega) umetnega usnja,
- 1.500.000 m² plastificiranih tkanin — cerad,
- 50.000 m² PVC — transportnih trakov.

Skupaj 9.050.000 m² umetnega usnja in transportnih trakov ter 1000 ton tehničnih past za potrebe kovinsko-predelevalne in živilske industrije.

Poleg omenjenega programa strokovni delavci tozda Umetno usnje in tehnične službe intenzivno spremljajo svetovne dosežke na področju proizvodnje popolnejših tipov umetnega usnja tako glede kvalitete kot tudi uporabnosti in donosnosti.

Na osnovi predinvesticijskih študij bomo dopolnjevali investicijske projekte tako, da bomo vključevali nove vrste umetnega usnja, kar naj bi Savo kot proizvajalko umetnega usnja obdržalo na sedanjem vodilnem mestu v Jugoslaviji v tej proizvodnji.

KET

V srednjeročnem obdobju je predvidena izgradnja mehanične delavnice kot prednostne investicije v naši delovni organizaciji. Na zborih delavcev smo se odločili za gradnjo tega objekta, ki je nujno potreben in bo veljal 45.000.000 din.

V zadnjih 20 letih je obseg proizvodnih kapacitet v naši delovni organizaciji skokovito raste, medtem ko so zmogljivosti storitvenih dejavnosti ostale skoraj take, kot so bile v našem starem obratu I. Prilagodili smo se z adaptacijami dislociranih delavnic v vseh savskih obratih, ker nas je v to silila zahteva proizvodnje. Največje težave so se pokazale pri pravočasni izdelavi orodij. Sporazumeli smo se s Puškarno in se združili v skupnost tozdv KET.

Ko smo skupaj s proizvodnimi tozdi analizirali njihove potrebe glede izdelave kalupov, novih strojev, izdelave rezervnih delov in od-

V Umetnem usnju bodo pripravili projekt izdelave PVC transportnih trakov

Igmanski marš

Odločil sem se udeležiti tega pohoda, da bi sam videl, kje so se borili naši borci.

Okupator je hotel za vsako ceno uničiti Prvo proletarsko brigado, ker se je zavedal pomena te enote. Zato ni bilo naključje, da je ta partizanska enota že nekaj ur po ustanovitvi doživela svoj prvi ognjeni krst, 22. 12. 1941, in tako slavila ta dan kot rojstvo oboroženih sil SFRJ. V tej prvi redni enoti NOV in POJ so bili razvrščeni borci in borke vseh narodnosti Jugoslavije. Ognjeni krst je Prva proletarska brigada uspešno preživela. Še več sovražnikov, predvsem Italijanov in ustašev, je uspešno razbila, obenem pa jim je zaplenila tudi orožje in strelivo. Sovražnik je z vsemi silami nenehno preganjal Proletarce in se v januarju 1942 leta odločil za drugo ofenzivo. V boju na Pjenarcu je padlo okrog 50 borcev, med njimi dobršen del slovenske čete. Za tem so bili hudi boji na HAN PZESAKU in BELIH VODAH. Vrhovni štab se je odločil za premik v Fočo. To je bilo pod Romanijo. Uspelo se mu je izvit iz še ne sklenjenega obroča, medtem ko je glavnina Prve proletarske brigade ostala v njem. Štab te legendarne partizanske brigade se je preselil na sarajevsko polje in prek planine Igman v Fočo. 20. 1. 1942 so ustanovili na tem področju Dumitov odred, katerega pa se sovražnik ni nadejal. Takrat so borci preživljali

simbolično spominjal na zimo in Prvo proletarsko brigado. Spet mi prihaja v spomin beseda tovariša Špira, ki je potem, ko smo z napotom premagali Igman, pripovedoval o prezebljenih borcih in ranjencih. Tudi na letošnjem pohodu je bilo mrzlo in marsikdo si je zaželel toplega ognjišča in toplega čaja.

»Spet se začnem spominjati brigade. Tisti borci, ki so približali svoje zmrznjene roke k ognju, so postajali čisto apatični. V vasi Presjenarcu so se tako začele igmanske rane. 172 borcev in bork so sami s konji prepeljali v Trnovo, kjer so si uredili zasilno ambulanto. Čez nekaj dni so borci z ranjenci nadaljevali pot v Fočo. V nekdanji karni je nastala igmanska bolnišnica. V Foči, v tem mestu ob Drini, je bilo mučno prizorišče. Domačije so gorele, številna trupla žrtve četniškega in ustaškega boja so ležale vsepovsod. Toda predvsem mladina in žene, ki so v nas partizanih videle osvoboditelje — rešitelje, so brž, ko so zvedele, da imamo 172 ranjencev, začele nositi vse, kar so imele, od živine, do rjuh, nogavic, pa celo hrano, pa tudi odeje, obveze itd.«

Mi smo bili danes zvesti in ponosni poslušalci spominskih besed o velikem boju in žrtvah za našo svobodo, ki jo danes uživamo. Vse to, kar sem slišal, se mi je zdelo neverjetno, toda vse to so bili resnič-

Na letošnjem Igmanskem maršu je sodelovalo okoli 300 udeležencev

Nisam mogla više. To su suze sreče, što vas vidim. Mlade i vesele u tolikom broju, a isto vi ste dobrodošli kao one dane.«

Na vsej poti, ki se z ničemer ne da primerjati, čeprav je bil asfalt boleč za podplate, je bilo res lepo. Pesmi borbe, narodne in zabavne v vseh jezikih, ki jih je bilo slišati, od Gevgelije do Triglava, sem občutil ne samo jaz, temveč vsi ostali. Te pesmi so se spletle v eno samo mogočno, bratsko in edinstveno. Plesali smo kozaračko kolo in ob slovesu zapeli tudi našo državno himno. Obogaten z novimi spoznanji, izkušnjami in prijatelji, s katerimi bom prehodil nekaj slovenskih gora in morda celo slovensko transverzalo, sem se z nepozabnimi vtisi vračal domov. Ne bi se rad hvalil, toda res ponosen sem, da sem bil član brigade Igmanskega marša, ki jo je planinska zveza Bosne in Hercegovine organizirala v spomin na 35-letnico legendarnega Igmanskega

marša, Prve proletarske brigade in v počastitev 85. rojstnega dneva tovariša Tita in 40-letnico njegovega prihoda na čelo naše partije.

Na letošnjem spominskem pohodu je bil med nami najmlajši 9-letni udeleženec Andrej Škralar iz Ljubljane, bil pa je hkrati simbolični naslednik najmlajšega člana družine Pibernik-Albinc. Danes je Albin pilot pri JAT; Albin je pred 35. leti premagal strmine in napore Igmana skupaj s svojo materjo Ano, ki je ostala na mrtvi straži v Foči.

300 nas je bilo razdeljenih v bataljone z istimi imeni, kot jih je imela takrat proletarska brigada. Slovenci smo bili v črnogorskem bataljonu, ki se je imenoval 1. četa družine Pibernik.

Udeleženca igmanskega marša tov. Iljaš in Carman se iskreno zahvaljujeta družbenopolitičnim organizacijam, da so jima omogočile udeležbo na tem spominskem pohodu.

Družbena samozaščita

Družbena samozaščita je pravica in dolžnost vsakega občana in delavca v združenem delu. Družbena samozaščita je sestavni del samoupravne dejavnosti delavca delovne organizacije in je usmerjena proti vsem tistim

- ki ogrožajo in kršijo neodtujljive pravice in dolžnosti delavcev, opredeljene v samoupravnih aktih delovne organizacije,
- ki ogrožajo, poškodujejo, uničujejo ali si protipravno prisvajajo družbena proizvodna sredstva in rezultate dela delovne organizacije,
- ki razbijajo bratstvo, enotnost in enakopravnost jugoslovanskih narodov in narodnosti ali kako še drugače ogrožajo pridobitve narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije ter izražajo sovražnost nasproti samoupravni ureditvi naše družbenopolitične skupnosti.

V naši delovni organizaciji uresničujemo pravice in dolžnosti s pomočjo družbene samozaščite na več načinov.

a) V odborih za družbeno samozaščito, ki so ustanovljeni in konstituirani po skupnostih tozgov TAP, TTI in KET ter v samoupravni delovni skupnosti skupnih služb, ki vključuje še tozđ Umetno usnje, Izobraževalni center in Prodajno organizacijo Sava. Vsi odbori so se na svojih prvih sejah konstituirali (izvolili so predsednika in tajnika ter sprejeli okvirni program dela).

Programe dela so odbori v TTI, TAP in KET začeli uresničevati v primerih obravnavanja nesreč pri

delu, strojelomov, protipožarne zaščite in pojave alkoholizma na delovnem mestu.

Za leto 1977. so predvidene izdelave varnostne ocene po tozdihih in uresničevanje ostalih nalog ter programov dela.

b) V odborih samoupravne delavske kontrole, ki so delali po svojih programih, v katerih so bile zajete nekatere naloge s področja družbene samozaščite, kot je malomarno poslovanje, nepravilen odnos do družbene imovine in proizvodnih sredstev itd.

c) Odbor za ljudski odpor in družbeno samozaščito delovne organizacije še ni obravnaval vprašanj s področja družbene samozaščite, ker je šele z novim zakonom o ljudskem odporu SRS družbena samozaščita prešla v program dela odbora za ljudski odpor in družbeno samozaščito.

Odbor za ljudski odpor in družbeno samozaščito delovne organizacije Sava je odgovoren za usklajeno delo vseh odborov delavske kontrole po skupnosti tozgov. Predsedniki odborov družbene samozaščite so tudi člani odbora za ljudski odpor in družbeno samozaščito delovne organizacije Sava.

b) Na zborih delavcev še ni v polni meri zaživela družbena samozaščita, ker še ni bil sprejet samoupravni sporazum o družbeni samozaščiti. Člani odborov družbene samozaščite so se dolžni udeležiti zborov delavcev in seznanjati delavce z

(Nadaljevanje na 7. strani)

Tov. Iljaš in Carman s praporjem: Pred spomenikom padlih v Bijelem polju smo se poklonili spomenu junakov. Od tu smo nadaljevali pot v Kijevo

težke čase. Bila je ostra zima in prva ovira je bil zamrznjeni potok Lepenac. Led je popustil in slabo obute noge borcev so dobile prvi ledeni oklep. Zatem je sledil vzpon v več kot meter visokem snegu po zelo strmim pobočju na Igman. Borci so omagovali, vendar so vzdržali več kot konji, ki so nosili orožje. Bili so izredni boji s kruto prirodo, saj je živo srebro zdrknilo pod — 32° C; tako nam je pripovedoval letošnji udeleženec spominskega pohoda, igmanski rezervni polkovnik Špiro Lagatov, ki je naše veliko veselje in ponos, saj je tudi on vztrajal na 146 km dolgi poti. S sarajevskega polja do zgodovinske Foče pot sedaj ni bila tako naporna, mraza ni bilo, snega pa na vrhu Igman planine le toliko, da nas je

ni dogodki, o katerih smo ponovno premišljevali vsi udeleženci letošnjega spominskega pohoda. 300 nas je bilo iz vseh jugoslovanskih republik, med njimi 17 slovenskih planincev pod imenom Vod družine Pibernik. Kar je ta družina dosegla, ne bomo mogli nikdar dojeti v vsej razsežnosti. V nepozabnem spomenu mi bodo ostale gostoljubne besede domačinov iz vasi Presjanice, ki so iz svojih domov prinesli mleko, kajmak, kruh ter pečen in kuhan krompir. Nekdanja aktivistka Milka Tančič je v Kijevu pričakala našo spominsko brigado s tremi košarami spletenih nogavic in številnimi dobrotami svoje domačije. S solznimi očmi se je opravičevala: »Evo vam dečki, ovo sam z rukama napletla kao januarja 1942 godine.

Skupna seja...

(Nadaljevanje s 1. strani)

če bi na tem področju delali usposobljeni sodelavci. Razpravljajci so posebno pozornost posvetili uveljavljanju delegatskega sistema in v zvezi s tem vprašanjem opozorili na preobširen dnevni red na zborih delavcev in sindikalnih skupinah ter sodelovanje družbenopolitičnih organizacij.

Množična udeležba in vsebinsko dobra in kvalitetna razprava na letnih skupščinah je prinesla vrsto zaključkov in zahtev, ki terjajo

takojšnje odgovore od odgovornih služb in tozgov, na nekatere pa bo moralo odgovoriti predsedstvo sindikalne organizacije.

V eni naslednjih številčk Save bomo objavili prilogo o sklepih in zahtevah osnovnih organizacij in odgovore odgovornih služb, tozgov in organov družbenopolitičnih organizacij.

V zadnjem delu seje so prisotni obravnavali zaključke mladinske konference.

Večina zaključkov je pomembna za vse člane kolektiva in ne samo za mlade. Jasno je, da jih bo mogoče v čimvečji meri uresničevati le s skupnimi prizadevanji vseh družbenopolitičnih organizacij.

Zaključki programsko-volilne konference organizacije socialistične mladine Sava Kranj

— Preko osnovnih organizacij ZSM Sava je potrebno informirati mlade o možnostih reševanja stanovanjskega vprašanja in se zavzemati za zagotovitev čim boljših pogojev na področju družbenega standarda in preko delegatov v ustrezni samoupravni interesni skupnosti težiti k izdelavi čim ugodnejših kriterijev za dodeljevanje stanovanj mladim družinam.

— Osnovne organizacije ZSMS morajo sooblikovati kulturno politiko glede na zanimanja in potrebe mladih v delovni organizaciji Sava ter informirati mlade o vlogi in pomenu kulturnih dobrin za duhovni razvoj in obstoj človeka.

— Posebno pozornost naj osnovne organizacije posvetijo članom, ki prihajajo iz drugih republik in pokrajin ter jim pri njihovem vključevanju v novo okolje nudijo vsestransko in nesebično pomoč.

— Preko delegatov je treba ustreznim občinskim organom posredovati problematiko vključevanja mladih iz drugih republik in pokrajin v novi življenjski prostor; delegati naj se zavzemaajo za ustrezne ukrepe.

— V delovni organizaciji in izven nje je treba organizirati čim več delovnih akcij in na način izražati pripravljenost mladih za udarniško delo, z udeležbo naših brigadirjev na mladinskih delovnih akcijah lokalnega, republiškega in zveznega značaja pa dokazati pripravljenost za izgradnjo naše samoupravne socialistične skupnosti.

— Osnovne organizacije ZSM se morajo uveljaviti v akciji »Vsak mladi Savčan naj ima svoj poklic« s pomočjo ustreznih oblik dopolnilnega izobraževanja.

— Osnovna organizacija ZSM naj se v mladinskih urah v Poklicni gumarski šoli prizadeva vplivati na izboljšanje učnega uspeha; v celoti naj podpre akcijo za izgradnjo novega centra za izobraževanje v gumarski stroki.

— Delo mladih komunistov v ZSMS je treba preverjati in skupaj z osnovno organizacijo ZK ocenjevati njihovo odgovornost v tej organizaciji.

— Pri sprejemanju novih članov v ZK iz vrst mladih je treba dosledno izvajati sklepe 5. seje CK ZKS in določila statuta ZSMS in ZSMJ.

— Družbena samozaščita naj postane del konkretnega dela ZSM Sava; ta načela naj v polni meri zaživijo tudi v praksi.

— Osnovna organizacija ZSM se mora aktivno vključiti v akcije športnega društva Gumar in omogoči svojim članom organizacijo športnih tekmovalij in rekreacijo. Pri tem se moramo zavedati, da predstavlja šport in rekreacija ne samo koristno izrabo prostega časa, ampak je tudi prvi pogoj za ohranitev psihofizičnih in življenjskih funkcij človeka.

— Mladi morajo sodelovati pri razpravah o pravilniku o delitvi dohodka in osebnega dohodka in sprejemanju tega pravilnika ter se pri tem zavzemati, da bo delitev temeljila na rezultatih dela.

— S konkretnimi predlogi mora osnovna organizacija ZSMS vplivati na izboljšanje delovnih pogojev, hkrati pa se boriti za višji nivo delovne kulture, saj le to omogoča varnejše in boljše delo.

— Vzpodbujati mlade, ki imajo smisel za inovacijsko oz. racionalizacijsko dejavnost ter jim izrekatelj javna priznanja, ki so lahko večja spodbuda kakor samo materialno nadomestilo.

— Glede na obseg in raven dela ter na podlagi dosedanjih izkušenj se kaže potreba po uvedbi poklicnega delavca za področje dela ZSMS Sava.

— ZSM Sava mora sodelovati z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami (ZK, sindikat, ZB) pri oblikovanju enotnih izhodišč za izpeljavo skupnih akcij.

— Delo mladih v osnovni organizaciji ZSM je treba stalno spremljati in z ustreznimi idejnopolitičnimi izobraževanjem zagotoviti ustrezní idejnopolitični nivo kadrovske osnove — le to naj bo podlaga za dosledno izvajanje kadrovske politike.

— Med osnovno organizacijo ZSMS — občinskim komitejem ZSMS — klubom mladih delavcev pri občinskem komiteju ZSMS je treba zagotoviti dosledno izvajanje delegatskega sistema.

— Z nabavo literature in ustreznimi oblikami dela je treba povečati zavzetost mladih za idejnopolitično izobraževanje.

Delo aktiva ZB Sava Kranj

Člani aktiva ZB Sava Kranj so se s svojim delom vključevali v delo samoupravnih in političnih organov in se zavzemali za uresničevanje sklepov 5. seje CK ZKS, ki so bili sestavni del delovnega programa zveznega odbora, predsedstva in komisij združenja ZB NOV Jugoslavije za leto 1976.

Naloge, ki so jih postavili 7. kongres združenja zveze borcev NOV Jugoslavije, 10. kongres ZK Jugoslavije in ustava pred vse organizirane socialistične sile naše družbe, so zahtevali nenehno aktivnost in usklajevanje dela znotraj borčevske organizacije z delovanjem vseh družbenopolitičnih dejavnikov, ki se ukvarjajo z vprašanji borcev.

Še posebno pa se je delavnost borčevske organizacije odrazila na

področju družbenopolitičnega vpliva in skrbi za stabilne socialno ekonomske pogoje ter trden materialni položaj udeležencev NOB. Seveda vse v skladu z razvojem družbe ter njenimi materialnimi možnostmi.

Vsakodnevna sprotna delavnost aktiva zveze borcev NOV Sava v letu 1976 je bila predvsem usmerjena v aktualna družbenopolitična in gospodarska gibanja, ki bodo zahtevala tudi v prihodnje sodelovanje borčevske organizacije. Zato se bosta odbor in aktiv trudila, da se bo ZB vedno pravočasno vključevala v vsa družbena dogajanja. Pri tem bomo zavzemali stališča, smernice in sklepe o vseh za našo družbo pomembnih vprašanjih.

Mirko Bedekovič

Pogovor za okroglo mizo

ZSMS Sava Kranj je organizirala v sredo, 2. februarja 1977, ob 14. uri v sejni sobi nove upravne zgradbe pogovor za okroglo mizo. Tema razgovora je bila organizacija ZSMS v Savi s poudarkom na gospodarskem položaju v naši delovni organizaciji in kako se mladina vključuje v razreševanje te problematike. Razgovor je bil pripravljen na pobudo mladinske revije Mladina, ki bo predstavila svojim bralcem delo mladine Kranja v delovnih organizacijah, šolah in v krajevnih skupnostih. Poleg predstavnikov revije Mladina so bili navzoči tudi predstavniki občinskega komiteja ZSMS Kranj, predstavniki samoupravnih in političnih organov Save in mladinci Save.

Najprej je tov. Bajuk na kratko orisal razvojno pot Save, vse od njene ustanovitve leta 1921 do danes in nastali gospodarski položaj ter na kratko predstavil našo proizvodnjo in zastavljeni srednjeročni razvojni program delovne organizacije za obdobje 1976 — 1980.

O organiziranosti, delu in vključevanju mladine v samoupravne organe ter o pomenu same prisotnosti v proizvodnji je govoril predsednik mladine Edo Gruden. Tov. Vidmar pa je govoril o delu zveze komunistov v Savi in vključevanju mladine v zvezo komunistov. Tov. Debeljak pa je predstavil delo in vlogo sindikata.

Gostje so nato Savčane poprašali, kako mislimo doseči 10 odst. povečanje storilnosti, kako poteka izobraževanje in šti-

pendiranje pri nas, kdaj se mladina sestaja in kako mladino vključujemo v samo delo mladine. Zanimalo jih je tudi, kako poteka informiranje članov kolektiva. Posebno še mladine, vpliv mladine v zvezi komunistov in zveze komunistov na mladino in vključevanje na novo zaposlenih mladincev v delo mladine in zveze komunistov.

O vseh teh vprašanjih, ki so bila zastavljena, je bilo v našem glasilu že veliko napisanega, pa vendar bi bilo potrebno kmalu nanje zopet odgovoriti.

Pogovor za okroglo mizo je vsekakor uspel, za podobne razgovore pa bi bilo dobro v prihodnje pripraviti vsaj nekaj pismenega materiala in v njem na kratko predstaviti našo delovno organizacijo, njeno proizvodnjo in tako naprej, in mislim, da bi bil potem uspeh še večji.

Jože Vratarič

DRUŽBENO IZOBRAŽEVANJE

Franc Šetinc

SOCIALISTIČNE SILE, RELIGIJA IN KLERIKALIZEM

Klasiki marksizma o religiji

— NEKAJ MISLI

Ne bomo obširno razpravljali o tem, kaj so povedali klasiki marksizma o religiji in cerkvi, nekaj pa je le treba reči, saj se tisti, ki so zelo malo prebirali in razumeli marksistične knjige, omejujejo na preprosto ugotovitev, da je religija opij za ljudstvo. Marx, Engels in Lenin pa so o njej povedali mnogo več, čeprav niso posvetili nobenega dela ali študije samo religiji. Marxov bistveni prispevek h komunističnemu gibanju niso ideali in tudi ne samo posebna zavzetost za delavce in za njihove pravice. Tisto, kar je Marx prispeval bistvenega v zakladnico napredne misli, je znanstvena analiza družbe kot osnove za kakršno koli stvarno reševanje človekovega položaja. S takšno znanstveno analizo je odkril zakonitosti funkcioniranja kapitalistične družbe, definiral mesto in vlogo proletariata in odkril seveda tudi razvojne smeri in možnosti za revolucionarne spremembe.

Marx je zavračal vsako novo religijo, ki bi se predstavljal kot komunizem, ali boljše rečeno, zavračal je komunizem, ki bi se hotel obnašati kot religija. V mednarodnem delavskem gibanju so nekateri delavska gibanja razglašala komunizem za »religijo«. Takšne pojave opazimo še danes. Stalinizem je poskušal na poseben način spreminjati socializem v religijo. Seveda se tudi pri nas še najde prenekateri član Zveze komunistov, ki spreminja svoje prepričanje v »religijo«.

Komunisti nismo nikakršni pridigarji, ki bi samo razlagali svet, ampak je naša naloga, da spreminjamo razmere, v katerih živimo. Zato se vprašajmo, zakaj je Marx odklanjal religijo. Najprej zato, ker vzbuja v človeku iluzijo sreče. Marx je zahteval, da se je treba odreči stanju, v katerem so potrebne iluzije. Skrivnost »svete družine« je Marx odkrival v zemeljski družini in pri tem dejal, da je treba preiti od kritike nebes h kritiki zemlje. Znana je Marxova misel, da je vsaka razprava o religiji v resnici razprava o družbenih vprašanjih, o družbenih problemih. Iluzija je sicer tudi protest proti svetu, ki iluzije potrebuje. Vendar pa človeštvo ne sme ostati pri pasivnem protestu, ampak mora organizirano spreminiti svet, s katerim ni zadovoljno. Človek se

mora otresti vsakršne manipulacije, vsakega posredništva. Klasiki marksizma so dejali, da človek, čeprav se s posredovanjem države razglasi za ateista, ostaja še vedno religiozno ujet, ker priznava samega sebe le posredno, le prek medija.

Kakšne so torej Marxove in Engelseve opredelitve religije? Religijo pojmujejo kot obliko družbene zavesti in ideologije. Religija je zanj eden izmed virov in oblik odtujitve. Religija je odraz družbenih razmer. Religija je personificiranje ali fantastični odsev obstoječih naravnih in družbenih sil. Religija je dopolnilo obstoječega sveta. Religija je odraz bede in protest zoper njo. Religija je potrjevanje človeka po posrednikih.

To so na kratko opredelitve religije, kakršne so dali klasiki marksizma. Ugotovimo lahko, da je religija človeški ali družbeni proizvod, da njen izvor ni nadnaraven. Seveda pa to ne pomeni, da bo religija kmalu odmrla. Če je družbeni proizvod, če je nastala na določeni stopnji družbenega razvoja, potem mora namreč tudi odmreti, kot mora odmreti vsaka sila, ki poskuša imeti ljudi v oblasti. Se dolgo pa bodo ugodni pogoji za obstoj religije in tudi za mnoge motivacije, da bodo ljudje verovali, čeprav z razvojem znanosti, tehnike, z razvojem človekove zavesti upada intenzivnost javnega verovanja. To se vse bolj umika eksistencialni religioznosti, ki je obrnjena v človeka. Navedel bi lahko podatek, da na nekaterih območjih v Sloveniji intenzivnost verovanja upada, da je vedno manj ljudi redno pri maši in da so ponekod le še takoimenovani nedeljniki, ki prihajajo k maši samo v nedeljo ali le občasno. Po drugi strani pa cerkvene organizacije navajajo podatke, da ponekod narašča primarna kristjanizacija. To pomeni, da se povečuje število krščenih otrok, v nekaterih okoljih pa število otrok, ki jih starši pošiljajo k birmi. To seveda ne velja za vsa okolja. Morda je ta pojav povezan tudi s tem, da so v mesta prišli mnogi ljudje s podeželja, ki si ustvarjajo družine in ki navidezno povečujejo primarno kristjanizacijo.

Pri opredeljevanju sil, ki vladajo človeku, ne moremo biti preozki; niso namreč le naravne in druge odtujene sile tiste, ki vladajo nad člo-

vekom, ki ga spodbujajo, ki ga motivirajo za religioznost, za iluzije. Porajajo se nove okoliščine, nove oblike motivacije, novi psihološki pojavi, ki ogrožajo človekov svet. Človek si ne zna razložiti te ogroženosti in zato se zateka po pomoč k religiji, kadar se znajde v stiski ob soočanju s smrtjo, z neskončnostjo, z različnimi deformacijami, z nevarnostjo nuklearnega pekla in podobno. To so lahko novi viri motivacij za religioznost ljudi. Predvsem pa so iluzije vedno »privlačne«. Znanost ne more ponuditi iluzij, kajti če bi znanost ponudila iluzije, bi ne bila znanost. Znanost je objektivna in realna. Toda religija ima možnosti, da človeku pričara npr. nesmrtnost, onstranstvo, boga. Izmed vseh bitij se edino človek zaveda svoje smrtnosti in človekova tragedija je v tem, da mora misliti tudi na smrt. Toda, če človek išče v religiji odgovor na vprašanje o smrti, potem je to zanj dvakratna tragedija. Iluzija torej ne more odmreti. Seveda to nikakor ne pomeni, da smemo biti indiferentni do iluzij oziroma do razmer, v katerih človek potrebuje iluzije. Prizadevati si moramo za humanizacijo odnosov, povečanje ustvarjalne moči človeka, spreminjanje človeka v subjekt, ki bo sam odločal o življenju v prihodnosti, ki bo obvladal naravne in družbene sile in ki bo znal tudi za psihološke pojave potiskati prave razlage. Nekaj besed o religiji kot izvoru in obliki odtujitve. Če človek priznava sebe samo prek posrednika, prek boga, se odtuji samemu sebi. Nad vsem je bog in človek vidi svojo potrditev v bogu, ne pa v samem sebi. Odtujitev se kaže tudi v tem, da se človek oddaljuje od svojega bista. Zmožnost za urejanje problemov, odpravljanje protislovij in krivic tega sveta je pač v človeku, v njegovi akciji, ne pa v iskanju pomoči v onstranstvu, v iskanju drugega sveta. To je odtujevanje. Religija je fantastični odsev

naravnih in družbenih sil, odsev človekovih želja po pravičnejši družbi. Ker človek ne najde možnosti za to na zemlji, so zanj nebesa in onstranstvo fantastični odsev tega, kar si želi. Poleg tega človek še vedno ne obvlada v celoti družbenih in naravnih sil. Kjer je civilizacija že na višji ravni, so družbene in naravne sile vse bolj obvladovane. Se so ljudstva in dežele, kjer so ljudje še vedno sužnji naravnih sil. Zlasti primitivna ljudstva jih poznajo in ker si jih ne znajo razložiti, jih personificirajo v boga, angelih, tudi v patronih, ki naj bi jih varovali pred različnimi nevarnostmi in podobno.

Religija je tudi odraz bede ali pa protest proti njej. Toda to je pasivni protest. Ko človek išče rešitve v onstranstvu, ko priznava, da s tem svetom ni zadovoljen in da je njegov položaj beden, se tega protesta sicer ne zaveda, v resnici pa je to odraz njegove bede in hkrati protest proti njej. Človek pa mora priti do spoznanja, kje so družbeni vzroki za takšno stanje, in mora iti v akcijo, mora se organizirati, da bo spremenil družbo, v kateri vlada beda ali krivica. Da bo ustvaril družbo, v kateri bo človek človeku človek, ne volk, v kateri ne bo izkoriščanja človeka po človeku, v kateri ne bo manipulacije s človekom.

Religija pa omogoča tudi potrjevanje človeka po posrednikih, ne samo po bogu. Človek potrjuje samega sebe pred bogom, ki je najvišji vrh in absolut vsega. Tudi vrhunec humanizma je pri človeku, ki veruje, v bogu, medtem ko išče mo uresničitev humanega poslanstva na zemlji, kjer želimo ustvariti humano družbo. Človek se sicer mora potrdjevati že na zemlji, vendarle pa je višek vsega le bog. Verniki priznavajo tudi druge posrednike, kot so cerkev, duhovniki, škofje itd., ki so ponekod tako močni faktorji oblasti, da človek ne more urediti nobenega problema brez prisotnosti posrednikov cerkve.

Poet tvoj nov Slovenec venec vije

Pred 128 leti je prenehalo biti srce človeka, ki je v svojem srcu nosil ljubezen, ljubezen do slovenskega naroda, do domovine, do lepote, do vsega kar je človeku najplemenitejše. Svoja hotenja, želje in prenekaterkrat tudi žalost je znal preliti v prelepo pesniško govorico.

Ob samotnem grobu med belimi brezami v Prešernovem gaju smo se 7. februarja poklonili velikemu pesniku dr. Francetu Prešernu in počastili slovenski kulturni praznik.

V februarjski večer so izzvenele poetove besede, ki pomenijo vrh slovenske poezije. In nehote so se v spominu prepletali preroški pesnikovski stihovi v Sonetnem vencu.

Ran mojih bo spomin in tuje hvale
glasil Slovencem se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zdanje bodo bolečine spale.

Prevzetne, kakor ti, dekleta zale,
ko bodo slišale teh pesem glase,
srca železne djale proč opase,
zvesto ljubezen bodo bolj spoštvale.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
jim milši zvezde, kakor zdaj, sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile.

Vendar te bodo morebit' ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz srca svoje so kali pognale.

Na Prešernovi ulici, pod okni nekdanjega Prešernovega stanovanja pa smo prisluhnili moškemu pevskemu zboru Iskre, ki je zapel nekaj njegovih uglasbenih pesmi.

Gibljev delovni čas

Na priporočilo Skupščine občine Kranj so strokovne službe pripravile predlog uvedbe gibljivega delovnega časa in ga posredovale v obravnavo predsedstvu sindikalne organizacije Sava.

Ker se stanje v kranjskem prometu že nekaj časa iz dneva v dan bolj zaostruje, zlasti ob prometnih konicah, ki jih povzročata istočasni pričetek in konec dela v vseh kranjskih delovnih organizacijah, je občinska skupščina priporočila vsem delovnim organizacijam, da v najkrajšem času razmislijo o svojem delovnem času in njegovi razporeditvi. Z različnim pričetkom dela bi se namreč promet ob konicah razpršil na daljše časovno obdobje, s tem pa bi se izognili posledicam, ki jih prometna gneča ob 6. in 14. uri povzroča.

Kako je z uvedbo gibljivega delovnega časa v proizvodnji? Kot vemo je industrijska proizvodnja organiziran delovni proces, v katerem z deljenim delom in njegovo mehanizacijo predelujemo naravne snovi v proizvode. Delavci so v takšnem procesu neposredno odvisni drug od drugega. Svoboda odločanja posameznika o delu in delovnem času je malenkostna. Vendar je takšna oblika proizvodnje redka. V industrijskem procesu združuje svoje delo veliko število delavcev, zato je njihovo usklajenost najlažje doseči z natančnim predpisovanjem opravil, z določanjem načina in tudi časa za njihovo opravljanje. Vendar časovno planiranje izhaja največkrat iz poprečnih vrednosti. Vemo pa, da so te vrednosti vzete zelo naključno. Seveda pa časovno planiranje v

Z gibljivim delovnim časom bi radi dosegli: večje delovne učinke, manj prerivanja na cestah, večji red in disciplino pri prihodu na delo...

Težave, ki jih prinaša togost ističasnega pričetka in konca dela (ki sta določena s časovno točko) pa se pri nas ne odražajo samo v preobremenjenosti pomembnih poti, ampak tudi v zmanjševanju delovne učinkovitosti, slabši izkoriščenosti delovnega časa, povečanju disciplinskih prekrškov zaradi zamud itd.

Že ti problemi narekujejo, da se odločimo za drugačno razporeditev delovnega časa. Pojavi pa se vprašanje — katerim delovnim mestom je mogoče takoj dopustiti svobodo izbire delovnega časa — za katera delovna mesta gibljiv delovni čas sploh ni mogoč in — katera delovna mesta je potrebno za takšen pristop preurediti.

Kakršnakoli oblika gibljivega delovnega časa nikakor ne pomeni popolne svobodne izbire. Vsak delavec je tudi v gibljivem delovnem času popolnoma odgovoren za stalno funkcijsko sposobnost svojega delovnega mesta. Svobodo izbire delovnega časa lahko uživa le v primeru, če je svoje delo tako razporedil, da zaradi njegovega kasnejšega prihoda ali predčasnega odhoda ne bo ogrožen delovni rezultat sodelavcev.

proizvodnji je in bo obstajalo. Vprašanje pa je le, do kakšne mere dogajanja vnaprej predvidevati in planirati, koliko svobode pa prepustiti neposrednemu odločanju samega delavca in medsebojnemu dogovoru med sodelavci. Vemo, da že sedaj obstajajo neformalna dogovarjanja delavcev o zamenjavah pri stroju in v izmenah.

Možnost uvajanja gibljivega delovnega časa je odvisna od stopnje svobode, ki jo sam delovni proces omogoča posameznikom ali delovnim skupinam. Na stopnjo svobode pa vplivajo: tehnološki pogoji dela, zahteve delovnih nalog, organizacijska oblika delovnega procesa itd.

Iz vsega navedenega sledi, da je na mnogih delovnih mestih oziroma za mnoge delavce spremenljivo oblika delovnega časa že mogoče uvesti. Ob ustrezni organizaciji, ustreznih evidenci in ob ustreznem kaznovanju morebitnih prekrškov bi po časi skopneli nerazumni ali čustveni odpori do gibljivega delovnega časa, ki ima gotovo veliko perspektivo.

Predlagana je naslednja oblika gibljivega delovnega časa:

1. dopustni čas je od 5. do 20. ure,
2. Obvezni delovni čas je od 7.30 — 13. ure,
3. čas za prihod je torej od 5. do 7.30 in čas za odhod od 13. do 20. ure,
4. dovoljen delovni čas je največ 12 ur,
5. dovoljen mesečni presežek delovnega časa je največ 12 ur (poravnava četrtletno),
6. dovoljen mesečni primanjkljaj delovnega časa je 8 ur (poravnava mesečno),
7. presežek delovnega časa se upošteva kot prerazporeditev delovnega časa in ne kot nadurno delo,
8. registracija prihodov in odhodov z registrirno uro,
9. osebni dohodek se obračunava za dejanski delovni čas do planiranega za tekoči mesec (184 ur),

10. nespoštovanje zahtev pod točko 2. in 6. ima za posledico obravnavo zaradi kršitve delovnih dolžnosti,

11. vsaka nepravilnost v zvezi z evidentiranjem prisotnosti ima za posledico **takojšnjo izgubo pravice do gibljivega delovnega časa** in obravnavo zaradi hude kršitve delovnih dolžnosti.

Z uvedbo gibljivega delovnega časa se bodo verjetno pojavili nekateri praktični problemi, ki jih bomo morali rešiti. Gre predvsem za naslednje:

— disciplino pri prihajanju in odhajanju iz delovne organizacije bi lahko rešili s posebnimi tovarniškimi izkaznicami, ki bi bile za delavce z gibljivim delovnim časom drugačne barve;

— službene izhode in privatne izhode z nadomestilom osebnega dohodka bi evidentirali še v naprej s sedanji izhodnimi kartami, privatne izhode brez nadomestila osebnega dohodka pa bi registrirali z registrirno uro;

— prisotnost na delu vpisujejo administratorke enote, registrirali z registrirno uro;

— prisotnost na delu vpisujejo administratorke enot, registrirne karte jim služijo kot evidenca prisotnosti na delu;

— odsotnost z dela z nadomestilom osebnega dohodka se evidentira v času od 6. ure do 14. ure (za

primere po 102. členu samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih: seminarji, sestanki...);

— zaradi možnosti pospešenega dela v obveznem delovnem času (5,5 ur) in akumulacije rezerve (2,5 ure), bi lahko izredna dela pokrivali z rezervo in ne z nadurni, s čimer bi nadure v večini primerov odpadle.

Predsedstvo sindikata je bilo seznanjeno z rezultati ankete, ki jo je izdelal oddelek za industrijska razmerja. V anketi so delavci odgovarjali na konkretna vprašanja o gibljivem delovnem času. Od vseh anketiranih je bilo 95 % vprašanih za uvedbo takega dela, pri čemer pa so opozorili na dobre, pa tudi na slabe strani predloga.

Prisotni so na osnovi številnih pripomb in mnenj sklenili, da je treba predlog za uvedbo gibljivega delovnega časa podrobneje proučiti tako v Savi kakor tudi v drugih delovnih organizacijah in ustanovah v Kranju; šele na osnovi vseh podatkov se bo možno odločiti.

Družbena samozaščita

(Nadaljevanje z 4. strani)

negativnimi pojavi v skupnostih tozdog in na ta način skušati preventivno ukrepati.

e) Strokovni sektorji, kolegijski in individualni poslovodni organi ter delavci na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih strokovno sodelujejo na področju družbene samozaščite.

Oddelek za zavarovanje delovne organizacije po svojih delovnih zadolžitvah ugotavlja negativne pojave v delovni organizaciji in jih v sodelovanju z UJV, postajo ljudske milice in službo družbenega knjigovodstva uspešno rešuje. Pri tem sodeluje z ostalimi strokovnimi sektorji, kolegijskimi in individualnimi poslovodnimi organi ter z delavci na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih.

Po razgovoru s predstavnikom sveta za ljudski odpor skupščine občine Kranj na širšem političnem aktivu delovne organizacije je bil izdelan osnutek samoupravnega sporazuma o družbeni samozaščiti, ki je v zaključni fazi sprejemanja.

Po sprejetju zakona o ljudskem odporu SRS tudi narodna zaščita prehaja v družbeno samozaščito in smo tudi z dopolnilom samoupravnega sporazuma o družbeni samozaščiti to tako opredelili.

Od družbenopolitičnih organizacij je sindikalna organizacija v letu 1976 vključila v svoj program izobraževanja članov odborov za družbeno samozaščito in predsednike izvršnih odborov sindikata.

V letu 1977. bodo odbori za družbeno samozaščito v sodelovanju z Izobraževalnim centrom in delavsko univerzo v Kranju izvrševali zastavljene naloge s področja izobraževanja vseh delavcev v delovni organizaciji Sava za izvrševanje nalog družbene samozaščite. Trenutno je na uvajalnih seminarjih za novosprejete delavce vključeno predavanje o družbeni samozaščiti. Na ta način so vsi novosprejeti delavci seznanjeni s svojimi pravicami in dolžnostmi o družbeni samozaščiti.

Pri obravnavanju nekaterih pojavov so na sejah odborov družbene samozaščite prisotni člani družbenopolitičnih organizacij, ki s svojimi mnenji pomagajo članom odborov reševati in iskati vzroke za take pojave.

V letu 1976 je bila izdelana varnostna ocena oz. varnostni načrt za delovno organizacijo Sava, ki zajema obrambni načrt delovne organizacije Sava (v primeru vojne in elementarnih nesreč), načrt protipožarne zaščite in načrt fizičnega zavarovanja delovne organizacije.

Novice

Kemično-gumarska industrija MILOJE ZAKIČ iz Kruševca gradi v Čičevcih novo tovarno za izdelovanje zračnic in plaščev za dvokolesa; za izgradnjo bodo porabili 70 milijonov dinarjev. Tovarna bo pričela z delom konec leta, in sicer bo v poskusnem obratovanju vključila v delo le 60 odstotkov svojih zmogljivosti.

(Poslovni dnevnik, 6. 1. 1977
Privredni pregled, 13. 1. 1977,
str. 12)

V Samskem Mostu bodo gradili novo tovarno industrijske pnevmatike; gradnja sodi v proizvodni sistem sarajevskega Unisa. Z gradnjo bodo pričeli v prvi polovici letošnjega leta, v njeno izgradnjo pa bodo vložili 50 milijonov dinarjev.

(Borba, 13. 1. 1977, str. 6)

Kombinat gume in obutve BOROVO bo v letošnjem letu povečal proizvodnjo vseh svojih izdelkov, vsa prizadevanja pa bodo usmerili v povečanje izvoza. Letos naj bi vrednost izvoza dosegla okrog 828 milijonov dinarjev.

(Vjesnik, 6. 1. 1977, str. 15,
Borba, 8. 1. 1977, str. 8)

Poromerno umetno usnje

Ves razvoj umetnega usnja poteka v smeri, da bi se čim bolj približali videzu in lastnostim, ki jih ima naravno usnje. Polivinil - kloridno umetno usnje, ki je danes v svetu še vedno zelo popularno, je podobno naravnemu usnju le po zunanjem izgledu ostalih lastnosti kot so propustnost za vodno paro in zrak, nima. Poleg tega zadrži tudi večjo količino vlage, ki se še stopnjuje, če izdelek, n.pr. čevlji, nosimo več dni zaporedoma. Tako so s poskusi ugotovili, da se v petih dneh nabere v čevlju 15-50 g znoja. Zadrževanje vlage v čevljih lahko povzroči rast bolezenskih bakterij in glivic. To seveda lahko vodi do glivičnega obolenja kože in alergije. S količino vsrkane vlage pa se zmanjšujejo tudi raztezki v primerjavi z raztezki pri naravnem usnju. Iz tega sledi, da se čevlji iz naravnega usnja bolj prilagodijo obliki noge kot čevlji iz polivinilkloridnega umetnega usnja, kar vpliva na udobnost pri nošenju izdelka.

Poliuretansko umetno usnje je po lastnostih bolj podobno naravnemu usnju. Delno je že propustno za zrak in vodno paro, nima pa še vseh zahtevanih lastnosti naravnega usnja. Z razvojem in uporabo termoplastičnih poliuretana skupaj s koagulacijskim procesom pa se je umetno usnje po svojih lastnostih zelo približalo naravnemu.

Propustnost za vodno paro je pri posameznih vrstah usnja naslednja:
 — polirinkloridno umetno usnje 0 g/m²/24 h,
 — poliuretansko umetno usnje 50 g/m²/24 h,
 — poromerno umetno usnje 450 g/m²/24 h.

Pri tem moramo upoštevati, da je propustnost pri naravnem usnju zelo neenakomerna. V primerih, ko je

usnje močno finiirano, predvsem kvaliteta v laku, je propustnost za vodno paro enaka kot pri polivinilkloridnem umetnem usnju. V primerjavi s tem ima poromerno umetno usnje precej enakomerne lastnosti.

Na splošno lahko za poromerno umetno usnje rečemo, da je material, ki se po videzu in lastnostih zelo približa naravnemu usnju. Trg ga pozna pod različnimi komercialnimi nazivi: XYLEE, CLARINO, CORFAM, TANERA, PORVAIR. Trenutno pa je v svetu najbolj popularna ALKANTARA.

Dve osnovni sestavini posameznega usnja sta podlaga, ki zavzema 65-80 % celotne mase, in mikroporozen poliuretanski premaz. Podlaga je lahko tkan ali netkan tekstil na bazi poliestra (CORFAM), poliamida (CLARINO), viskoze (XYLEE). Komercialno uspešna podlaga temelji na mešanici poliestra ali poliamida z viskozo. Sam impregnacijski proces je v osnovi podoben za vse poromerne materiale, kot impregnacijski medij uporabljamo poliuretan, raztopljen v dimetilformanidu. V raztopino namakamo podlogo, nato tako impregnirano podlogo izpiramo z vodo. Proces poteka kontinuirano in povzroči obarjanje polimera. Topilo defundira iz koaguliranega polimera v vodo in dobimo propustno mikroporozno strukturo. Lastnosti tako izdelanega materiala so zelo podobne lastnostim naravnega usnja. To se kaže predvsem v količini vsrkane vlage, propustnosti za zrak in vodno paro.

Poromerno umetno usnje je primereno predvsem za čevljarske in oblačilne namene, saj nudi udobnost kot naravno usnje.

Kaj veste o gumijevih izdelkih in ali jih znate uporabljati?

Ceprav bi pravzaprav skoraj vsakemu Savčanu lahko rekli GUMAR pa se mi zdi, da mnogi izmed vas ne veste veliko o gumijevih izdelkih in njih pravih uporabi.

Prispevek tov. Nade Perdih, dipl. inž. v RTI, ki ga objavljamo, je avtorica prebrala na radiju, in sicer na željo urednika tehničnih oddaj. Ker sodimo, da ga marsikdo od vas ni poslušal, smo se odločili, da ga objavimo tudi v našem glasilu.

Guma je snov, ki jo dobimo z reakcijo med kavčukom in žveplom pri povišani temperaturi. To reakcijo je odkril Goodyear že leta 1839. Danes ji pravimo vulkanizacija. Tako narejena guma ne ustreza sedanjim zahtevam, zato dodajamo kavčuku poleg žvepla še polnila, kot so npr.: saje, aktivne kremenice, kaolini, kalcit, barit itd., ter mehčala: predvsem mineralna olja, pa tudi razne smole ter druge oljate kemikalije. Da bi kavčuk in žveplo hitreje, popolneje in ustrežneje reagirala, dodajamo aktivatorje in pospeševalce vulkanizacije, razen tega pa še sredstva proti staranju gume in barvila, če želimo dobiti barvasti izdelek. Za posebne lastnosti gume dodajamo včasih tudi druge kemikalije: npr. sredstva za zmanjšanje gorljivosti, za boljše vezavo gume na kovino, gume na tekstil itd.

Uporabljamo več vrst kavčukov. Najbolj znan je naravni kavčuk, ki ga dobijo iz dreves kavčukovcev. Uporabljamo tudi sintetične kavčuke. Nekateri kavčuki so primerni za izdelovanje avtomobilskih plaščev, drugi so primernejši za izdelovanje zračnic ali pa za izdelovanje raznih tesnil, cevi in drugih izdelkov. Vsi kavčuki dajejo izdelku elastičnost, mehansko trdnost in določeno trajnost.

Nekatera polnila, pravimo jim aktivna, pa gumo ojačajo, kar pomeni, da ji zboljšajo mehanske lastnosti: trdoto, trdnost, odpornost proti obrabi in utrujanju. Najprimernejše količine polnil pa bi kavčuku težko vdelali, če ne bi dodajali tudi mehčal. Ta povečajo plastičnost zmesi, zato jo lažje obdelujemo, zmanjšajo trdoto izdelkov in povečajo njihovo obstojnost pri nizkih temperaturah.

Ceprav smo z dodatkom polnil precej povečali trdnost gume, pa izdelki še zmerom niso dovolj čvrsti. Zato dodajamo v gumijeve izdelke še ustrezne armaturne materiale, kot so: kordne niti in jeklene žice. Tako dobimo izdelke, ki pri uporabi lahko prenašajo visoke obremenitve precej dolgo časa.

Naj zdaj na kratko opišem, kako poteka izdelava gume: Kavčuk, ki ga kupimo, je žilav, zato ga je tre-

ba najprej zmehčati v mešalnikih; temu postopku pravimo masticiranje. Dolge, klobčičaste molekule kavčuka se večkrat pretrgajo in tako dobimo nova reaktivna mesta. V tako obdelan kavčuk postopoma vmešamo polnila in olja, sredstva proti staranju gume in vulkanizacijska sredstva. Po nekajurnem odležanju je zmes uporabna za nadaljnjo predelavo: za oblikovanje surovcev, za gumiranje tekstila in jeklenih žic itd. Ko so izdelki ustrezno pripravljani, jih vulkaniziramo v stiskalnicah v pari, vročem zraku, in sicer pri temperaturi 150 do 180°C; to traja od 5 minut do nekaj ur.

Guma je termodinamično nestabilna snov. Zato se spreminja njena struktura, z njo se spreminjajo fizikalne lastnosti, tako pri skladiščenju kot pri uporabi. Vse spremembe, ki poslabšajo njene fizikalne vrednosti, označujemo s pojmom staranja. Te spremembe opazimo najprej na površini gumičevega izdelka: površina v isti smeri ali v več smereh razpoka, otrdi in postane krhka, včasih pa se zmehča in postane celo lepljiva. Vsekakor pa se njena prvotna elastičnost zmanjša.

S takimi pojavi se srečujemo pogosto. Gotovo je že marsikatera gospodinja opazila, da se tesnila za kozarce za vkuhavanje ali vrelne kapice za zapiranje steklenic s pasteriziranimi sokovi sčasoma zmehčajo, postanejo neelastična in na površini razpokana, pri odpira-

bakra. Kavčukovi strupi so še druge kovine, in sicer železo, kobalt, nikelj, mangan in vanadij. Zanje je značilno, da lahko prehajajo iz enega valenčnega stanja v drugo. Vendar tak prehod pri vseh spojinah teh kovin ni enako lahek. Denimo: bakrov stearat in oleat, ki nastane na stiku gume z medenino, sta vezan koordinativno nenasičeno, zato z lahkoto menja valenco. Oba pospešujeta staranje gume. Bakrov ftalocianin in bakrov dimetilditiokarbomat pa sta koordinativno nasičena in tvorita stabilne spojine; zelo težko menjata valenco in zato ne vplivata na staranje. Tako uporabljamo bakrov ftalocianin celo za barvanje gume, bakrov dimetilditiokarbomat pa pospešuje vulkanizacijo.

Tudi železovi oksidi so znana barvila za gume. Ni pa priporočljivo, da bi se avtomobilski plašči in zračnice dotikali rjavčevega železa, zelenčeve medenine ali bakra, ker se bodo gumeni izdelki na stičnih mestih opazno starali.

Razpadanje gume ne pospešujejo le kovine in kisik, temveč tudi svetloba, posebno še ultravijolična. Njen škodljiv vpliv je opaziti na površini, in sicer še močnejše pri svetlo obarvanih izdelkih kot pri črnih. Površina postane neelastična. Če jo raztegemo, razpoka. Propadanje je vedno močnejše na deformiranem mestu kot pa na neobremenjenem. Razpoke niso globoke, a so nevarne za tiste gumene izdelke, ki imajo tanke stene, kot npr. zračnice. Propustnost plina se tako znatno poveča.

Zanimiv je tudi primer neke tuje tovarne avtomobilov: še na tovarniškem dvorišču so jim avtomobilski plašči opazno razpokali. Po natančnih pregledih so strokovnjaki ugotovili, da so razpoke nastale samo zaradi drugačnih podnebnih razmer, kot jih je imel kraj, kjer so bili izdelani tisti avtomobilski plašči, preizkušeni. Taki primeri so tudi posledice različnih koncentracij ozona v ozračju, količine padavin in temperature. Nekatera, na žalost ravno najboljša sredstva proti staranju, se z gume spirajo z vodo. Zato gumenih izdelkov ne namakajmo daljši čas v vodi.

Gumeni izdelki imajo sorazmerno dolgo življenjsko dobo, ker jih proizvajalci sami zaščitimo pred kvarnimi vplivi. V ta namen uporabljamo celo vrsto kemikalij, tako imenovanih sredstev proti staranju. Podrobneje jih delimo glede na njihovo učinkovitost oz. delovanje na antioksidante, antiozonante, zaščitne voske proti svetlobi, sredstva proti utrujanju, za povišanje toplotne obstojnosti itd.

Pri izbiri teh sredstev imamo še tehnološke zahteve: da ne vplivajo na hitrost vulkanizacije, da jih lahko vgradimo v zmesi, da niso hlapni, da niso zdravju škodljivi in da ne obarvajo izdelkov. Znano je, da so črni izdelki obstojnejši od barvastih. Tudi pri sredstvih proti staranju so učinkovitejša tista za črne izdelke. Univerzalnega sredstva proti staranju gume žal še ne poznamo.

Ko hočemo izdelati gumene izdelke z določenimi lastnostmi, z določeno odpornostjo proti naštetim vplivom, si pomagamo z izbiro najustrežnejšega kavčuka. Poleg naravnega kavčuka imamo na voljo še kopico sintetičnih, ki se odlikujejo s tem, da so odporni proti oljem, proti ozonu, visokim tempe-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Nada Perdih, dipl. inž.

nju kozarcev pa se rada trgajo. Pravimo, da je guma starala. Vendar se vam to ne bo zgodilo že po prvem vkuhavanju, ampak šele petih letih, torej ni bojazni, da ne bi tudi v prihodnje uporabljali teh tesnil. Vedeti pa je treba, da gumeni izdelki pač niso neskončno zdržljivi. Podobno je s termoforji, cevmi za pretakanje pijače itd.: daljši čas so viseli na steni, sploh jih nismo uporabljali, pa so se vendar spremenili. Te spremembe je povzročil kisik; pretrgale so se kemijske vezi v molekulah kavčuka in med njimi. Če pa so bili gumeni izdelki na toplem, so te spremembe še bolj izrazite.

Staranje gume lahko opazujemo tudi, če na medeninasto vodovodno pipo natakemo usmerjevalec vodnega curka. Kjer se guma dotika pipe, se hitro zmehča in celo prilepiti nanjo. To povzroči kisik v prisotnosti kavčukovega strupa —

Nova pridobitev v KTM - Protaktor

Dne 29. januarja letos so s skromno slovesnostjo uradno odprli nov avtoservis, to je avtopralnico ter servis za montažo, demontažo, centriranje in odkup gum.

Tov. Marjan Perpar, direktor skupnosti tozdog KTM-Protaktor je ob otvoritvi dejal:

»Takile servisi drugod predstavljajo pomemben del gumarske industrije, saj v razvitejših državah na novo protektirajo kar 50 do 70 % obrabljene

- Otvoritev avtoservisa v KTM — Protaktor so se udeležili tudi predstavniki občinske skupščine Moste ter strokovni delavci skupnosti tozdog;
- Vodja avtoservisa tov. Janez Kern;
- O perspektivah tega marljivega kolektiva je spregovoril tov. Marjan Perpar;
- Navzoče je pozdravil predsednik delavskega sveta KTM — Protaktor tov. Sakib Galič

Demonstracijska vožnja avtomobilov skozi pralni sistem je nadvse zanimala predstavnike občinske skupščine Moste

ter vse, ki se jih je tega dne posebej veliko zbralo pred pralnico.

Vodstvo KTM-Protaktor je

naredilo namreč nadvse taktno potezo, ko je v sredstvih obveščanja razglasilo, da bo omejnega dne brezplačno pranje

Temeljito čiščenje avtomobila v avtopralnici

nih gum. Prav servisi pa so prikladna mesta za zbiranje karkas, za ustvarjanje ustreznega zaledja.

Pripravljen imamo že načrt — elaborat za 2 do 3 kratno povečanje protektiranja in ko bomo uredili zbiranje karkas, bomo začeli z rekonstrukcijo. To pomeni dozidavo, nabavo brizgalnega stroja itd.»

Potem je tov. Perpar opisal še bodoči razvoj Al-sulfata, ki ima izreden pomen za slovensko bazično industrijo. Pri tem je posebej poudaril, da bo rekonstrukcija Al-sulfata omogočila povsem nov postopek proizvodnje, postopek, za katerega se zanimajo celo nekateri tuji proizvajalci. Nova tehnologija proizvodnje Al-sulfata je rezultat dela naših strokovnjakov, s poskusi pa bodo pričeli že letos.

Nato so nas povabili na ogled novega avtoservisa. Njegov vodja je gostom opisal faze dela — od pranja avtomobila na vhodu do modernih naprav za snemanje in nameščanje avtomobilskega plašča na platišče. Pralnica ima zmogljivost 50 avtomobilov na uro, s tem, da avto hkrati obrizgajo tudi z razstopino voska, ki zaščiti barvno glazuro.

Predlog samoupravnega sporazuma o ugotavljanju in delitvi dohodka ter delitvi osebnih dohodkov

V kratkem bo v razpravi nov predlog samoupravnega sporazuma o ugotavljanju dohodka in načelih za delitev osebnih dohodkov v delovni organizaciji Sava — Kranj. Čeprav nov predlog ne spreminja v celoti starega sistema pa vendar vsebuje določene spremembe in dopolnitve, ki so nastale bodisi zaradi zahtev zakona o združenem delu, bodisi na podlagi analiz sedanjega stanja v sistemu delitve. Ker bomo v eni od prihodnjih številkih izbrpneje pisali o predlaganih spremembah, bi vas sedaj samo okvirno obvestili o nekaterih važnih dopolnitvah. Če odštejemo dve povsem novi poglavji o ugotavljanju in razporejanju dohodka ter o delitvi sredstev za osebne dohodke, se prva večja sprememba tiče analitične ocene delovnega mesta, strukture posameznih kriterijev in stopnjevanja kriterijev. Spremenjen oz. dopolnjen je kriterij zahtevanega teoretičnega in funkcionalnega znanja, bistveno večji poudarek je dan fizičnemu naporu in uveden je nov kriterij, napor pri delu z ljudmi. Tudi osebna ocena se bo po predlogu formirala nekoliko drugače in je po svoji vsebini usklajena zahtevam zakona o združenem delu. Sama merila za obračun OD — normirana ali režijskega dela so nekoliko izpopolnjena, s tem, da je predvidena večja odvisnost OD od doseženih rezultatov dela. Dodatna stimulacija za strojno normirana dela je preciznejše izpeljana in upošteva tudi vizualno kontrolo proizvodnega procesa. Bistvena novost predloga zadeva nagrajevanje po kvaliteti, ki je odvisna od individualne in skupno dosežene kvalitete, pri čemer so strokovni delavci neposredno vezani na doseženo kvaliteto skupine delavcev za katere strokovno delajo. V novem sporazumu je tudi predvidena metodologija nagrajevanja za prihranek pri materialu.

Končno pa sporazum podrobneje razčlenjuje tudi vse dodatke, ki v določenih pogojih pripadajo delavcu na podlagi priporočil sindikalne liste in predvideva valorizacijo fiksnih zneskov v skladu s skupnim dogovorom.

Bogata družba

Če ste zadnjič prebrali članek o standardu, potem se spominjate velikih besed, ki označujejo naša družbena, skupna hotenja. In spominjate se poniglih in dokaj kritičnih pripomb na račun naših privatnih hotenj, ki sicer ne bi bila v opreki s pravimi, če bi bilo kopičenje imovine bolj smiselno in če bi imelo dostojno vlogo v procesu prenavljanja naše družbe. Tako pa nima. Je zgolj naše zasebno norenje.

Hočemo se bogatiti, hočemo IME-TI, hočemo posedovati stvari in tako doseči neko neodvisnost. Toda z neodvisnostjo, kakor se tudi kopije, je hudič. Upravljanje take neodvisnosti je vse prej kot lahka in enostavna zadeva, ker ti ni nikdar

dosti. Želodec se raztegne. Zoprno je tudi tekmovanje v kopičenju, ker te sili v škripe. To je čuden pisker. Bolj ga polniš, bolj je prazen.

Ko sem rekel, da pestujemo kost, je zvenelo nekoliko smešno (predstavljajte si tolstega strica z mesnato prašičjo tegnenjico v naročju), v resnici pa ni kaj drugače. Dobro, ne rečem, tudi to nadvse krhko junčenje in želja po meščanski imenitnosti, vse to bo minilo, ko bodo gospodje tovariši opazili in ko bodo gospe tovarišice opazile, da legajo v grob enako zmešane kot gospodje baroni in ostali taki patroni.

A nerodno je predvsem to, da se na račun današnjega baroniranja in pozor — hud — pes sistema upočasnjuje napredek družbe, da družbeni standard kobaca še po štirih in sli-

ni dudo, da imajo mnoge šole strope podprte s koli (ker bi se sicer zrušili), da se naša gledališča bijejo z revščino, da ne moremo zajeziti propadanja narave, da so zdravstveni domovi redki in neopremljeni, da v prenatrpanih in skoraj improviziranih bolnišnicah ravnajo z množico bolnikov kot s številkami (ni čudno, saj manjka tudi usposobljenih kadrov), da so umobilnice na stopnji sramotnih zatočišč, da telesno kulturo ne moremo spraviti na raven grških gimnazij, kakršne so bile pred dvatisoč leti, da je množičnost še i luzija, da naši raziskovalni inštituti ne raziskujejo, da se častiljive zgodovinske zgradbe spreminjajo v gostilne (drugače pač ni moč dobiti cvenka za vzdrževanje), da tudi sodobni Cankarji živijo v bednih razmerah, da domovi kulture zamakajo, da je naša prehrana zanič zaradi raznih preparatov, da je naše zabavno življenje na ravni kamene dobe, da smo nevzgojeni, neotesani in negodni, da smo nepismeni, nevedni, neumni in da še zdaleč nismo pripravljeni na življenje v dobi, h kateri »uradno« stremimo (in ki je po moje doba družbenega standarda).

Zdaj se gotovo še vprašate, kam neki meri ta rezanica. To, je resda komu nerazumljivo (a jaz nisem kriv) žebranje bi rado osvetlilo pomen dajatev in vsakovrstnih pomoči (ne samo tistih, ki so zapisane na kuverti s plačo), ki nam jih vedno »nekdo« smuka iz žepa za razne namene in skupne pomene.

Doba graščakov je za nami. Takole — že precej časa. Desetina, ki smo jo pokorni Slovenci odrajavali bogu in cesarju, je bila vsekakor davek, ki je davil, gnjavil, mozgal, cedil in iztiskal, da je bilo joj, in od tega ni imel koristi ne garavec ne vandrovec in bogme tudi bog ne. Pa tudi cesar ni dobil vsega, ker je največ ostalo pri posrednikih in nižjih plemiških šaržah. Gotovo pa je največji brus dobil tisti, ki je denar dal (ali je dal svoje delo ali repo ali krompir) ... In zdaj pričakujete, da bom rekel, da se v naših razmerah dajatev vračajo s splošnimi koristmi in da ni več tako kot v starih časih ... In pri tem si malo mislite, češ ti kar trobi; poznamo te finte!

(Nadalejevanje prihodnjic)

POZDRAV

Z ZATRNJKA

Četrtek, 3. februarja dopoldan. Zatrnjak, smučišča nekaj kilometrov od Bleda. Bele poljane, sonce sčemi, živčav, da je kaj. Tu nekje mora biti natanko sto otrok naših delavcev.

Dr. Vadnjal, fotograf in avtor tega sestavka iščemo naše skupine. Levo, desno, od vlečnice do vlečnice. Majhni pa malo večji in čisto veliki otroci vozijo, pluzijo in smu-

Emil Prešern

čajo mimo nas. Presneta reč, ima me, da bi zanemaril službeno dolžnost, si pripel smučki in hajd — med množico po strmini gor in dol. Toda, delo je delo.

Po ničkolikokratnem vprašanju »Kje so naši?« nam nekdo le pokaže s prstom »kje naj bi bili« oziroma »vsaj tam so bili včeraj.« Najdemo. Prvo skupino. Otroci hitro »pogruntajo«, za kaj gre. Vsi bi radi govorili (v mikrofon). Pa sva se najprej pogovarjala z vaditeljem.

Prosim, če se predstavite.

»Emil Prešeren, smučarski vaditelj. Štirinajst let že opravljam to delo. Z otroci, ki jih vadam sedaj, sem zelo zadovoljen. Stari so od šest do devet let, smučajo približno vsi enako. Mislim, da so v teh dneh na Zatrnjku dokaj dobro napredovali. Prvi dan smo v glavnem hodili peš, potem pa smo se podali tudi na bolj zahtevne proge. Danes jih že lahko peljem z najtežjih delov Zatrnjka v dolino.«

Tov. Emil, kakšna pa je vaša kakovostna skupina?

»Pri mlajših, to je do 10. leta, je moja skupina prva po kvaliteti. So pa še štiri naslednje skupine do najmlajših, ki so letos prvič na smučeh.«

Pa je takole delo za vaditelja naporno, saj je z otroci od osmih zjutraj do štirih popoldan?

»Morda za koga zgleda naporno, toda jaz sem tega dela vajen, poleg tega pa se po službi pri takem delu tudi rekreiram.«

Rad bi slišal vaše mnenje o odločitvi Save, da organizira tečaj smučanja za otroke njenih delavcev.

»Tečaj je zelo dobro organiziran. Udeležba je rezultat dobrih priprav. Lahko rečem, da sem presenečen nad tem, da je tule zdaj kar sto otrok, in kolikor vem, je to edinstven primer, da delovna organizacija tako in toliko skrbi za otroke svojih delavcev. Menim, da bi mogla in morala ravnati tako tudi druga podjetja.«

V takem tečaju je združeno zabava, vzgoja in izobraževanje.«

Tovariš Prešeren, hvala za pogovor, zaželel pa sem mu še veliko uspehov pri vzgoji mladih smučarjev in zaželel, da bi se tudi v prihodnje odzval našemu vabilu.

— — —
Kdo si ti?

»Suzana Studen.«

Kaj delaš tu na smučišču?

»Smučam!«

Kako smučaš, če pa ne znaš?

»Saj sem se na Zatrnjku že naučila. Najprej smo se učili zavijanja,

Suzana Studen

potem smo vozili plug, zdaj pa spet zavijanje. Samo malo hitreje.«

— — —

Ti si pa?

»Borut Muster.«

Koliko časa pa ti smučaš?

»Štiri leta.«

Torej znaš že dobro smučati. Zakaj pa si šel v tečaj?

»Zato, da se še kaj naučim. Malo se smučam, malo pa se tudi še učim.«

Ali znaš že toliko, da ti ni treba voziti pluga?

»Ja.«

No, po razgovoru se je Borut spustil s svojo skupino in moram reči, da mu gre zares dobro.

— — —

Za tebe pa sploh ne vem, ali si fantek ali punčka?

»Punčka.«

No povej, kaj ste se te dni učili na smučarskem tečaju?

»Učili smo se voziti plug pa zavijanje.«

Ali šteješ, kolikokrat na dan pa deš?

Peter Svetina

»Ja včasih, zdaj pa ne več.«

Ali ti bo hudo, ko bo jutri konec tečaja?

»Mi bo ja žal.«

Ali boš tekmovala jutri?

»Ja, bom!«

Tik ob meni je stala Mojca Horvat. Povedala je, da sta oba z bratcem (ki je starejši od nje) na smučarskem tečaju, da se počuti zelo dobro in da najbolje v njihovi skupini smuča Borut (Muster).

Kako pa se med seboj razumete? Ali kdaj peljete tudi drug drugemu čez smučke?

»Ja tudi,« pravi Horvatova ta mala, »če je gužva, če gremo hitro pa ne moremo pravočasno zaviti drugemu.«

— — —

Ha, otroci, ali veste, da boste zamudili malico. Ura je pol dvanajstih. — Samo še tole: Kako bi pozdravili svoje starše v Savi, če vas bi zdajle lahko slišali?

»Lep pozdrav z Zatrnjka!« je zakričalo deset, petnajst grl. In ko sem se jim zahvalil za pogovor, so se vsuli za svojim vodnikom Emilom Prešernom po strmini navzdol in proti avtobusu, kjer jih je čakal vroč čaj, na nasprotni strani, v brunarici pa enolončnica. Tja sva se podala tudi midva s fotografom.

Milena Klemen

— — —

Milena Klemen

Vi ste medicinska sestra, ki skrbite za varnost teh mladih tečajnikov. Bi povedali, kakšne izkušnje imate od teh štirih dni?

»Za naše tečajnike je dobro poskrbljeno. S seboj imam vso potrebno prvo pomoč. Tudi otroci so zadosti previdni, predvsem pa vaditelji zelo pazijo nanje. Upam torej, da poškodb ne bo!«

Kaj pa, če bi se le zgodila nezgoda, ali bi lahko celotno pomoč nudili sami ali bi morali klicati še koga?

»Med opremo, ki jo imam s seboj, je vse, kar bi v primeru nezgode potrebovala, na razpolago je tudi avtomobil, da bi ponesrečenca odpeljali v bolnico. Pomoč bi klicali le v primeru poškodbe hrbtnice ali česa drugega težjega.«

— — —

Majda Rakovec, dijakinja 3. letnika pedagoške gimnazije.

»Letos sem prvič na tečaju in zelo mi je všeč, sem v razmeroma dobri skupini, zato vozimo precej hitro, vreme imamo lepo. Vaditelj je zelo dober.«

Ali znaš že dobro smučati ali pa si začetnik?

»Ne, smučala sem že preje, zdaj se izpopolnjujem.«

Kako pa se razumete med seboj?

Majda Rakovec

Tomo Štular

»Dobro. V skupini so tudi mlajši, zato s kolegico voziva za skupino in tako tudi malo popaziva in pomagava.«

Takle način učenja je zate lahko še posebno pomemben, saj boš znanje in izkušnje kot bodoča pedagoginja zelo potrebovala.

»Seveda, tako znanje bi lahko uporabila npr. za šolo v naravi. Žal na naši šoli niso organizirali smučarskega tečaja, razen za prve letnike, zato mi je ta tečaj še toliko bolj prav prišel.«

Ivan Rupar, eden najboljših smučarjev Save, je tudi vodil skupino mladih smučarjev na Zatrniku. Čeprav nad tem nisem bil presenečen, sem ga vseeno povprašal, kako to, da sodeluje na smučarskem tečaju.

»Smučarskih učiteljev in vaditeljev nasploh primanjkuje. Povabili so nas in kot stari smučarji smo se radi odzvali.«

Kako pa ocenjuješ skupino, ki jo učiš? Ali imaš začetnike ali že takomenovani nadaljevalni tečaj?

»Lahko rečem, da so v moji skupini kar dobri smučarji. Večini seveda manjkajo določena znanja, npr. prenašanje teže, obremenitve. Če ne bi šlo za odgovornost, bi jih mirno lahko spustil po smučiščih. Vendar pa se gotovo tudi vsi drugi vaditelji — zavedamo svojih obveznosti za varnost. Vadimo pa takole: postavimo se v vrsto, zapeljemo po strmini do prve ravnine, počakamo,

da se vsi zberejo, jim povem, kako naj vozijo in spet naprej.«

Pa imaš kakšne težave zaradi discipline?

»Sam sem zelo presenečen, da so otroci tako disciplinirani. Pričakoval sem več težav.«

Meniš, da je organizacija tega tečaja pametna in koristna poteza kadrovske službe?

»Seveda, saj tudi odziv kaže na to, pa tudi otroci so nadvse zadovoljni. Čeprav je bil že vsak iz moje skupine vsaj na enem tečaju, pa vsi pravijo, da so se veliko naučili.«

Tomo Štular, učenec 5. razreda osnovne šole Simona Jenka: »Smučam približno šest let. Na tečaju mi gre dobro. Včasih naredim kaj narobe, kar pa skušam popraviti.«

Ali te na napako opozori vaditelj? Vam tovariš pomaga, svetuje, meniš, da je dober učitelj?

»Meni se zdi zelo v redu. Pomaga nam, svetuje in vodi. Mislim, da so tako zadovoljni tudi drugi v naši skupini.«

Ali v vaši skupini veste, da je vaš voditelj eden naših najboljših smučarjev?

»Tega nismo vedeli, ampak vidimo pa, da odlično smuča.«

Bi šel ti prihodnje let spet na tečaj?

»O ja, bi šel, ja!«

Peter Svetina je na vprašanje, kako smuča dejal:

Zoran Likozar

»V redu.« Ko sem mu povedal mnenje njegovih prijateljev, da je med boljšimi v skupini, je bil skromen in ni hotel pritrditi.

Si letos prvič na tečaju? »Ne, letos sem drugič. Prejšnji teden sem bil s Projektom.«

Ti si pa veliko na smučanju. Si tako priden v šoli in doma, da ti to omogočijo?

»Ja, veliko mi pomagajo, da sem na smučanju. V 6. razredu pa sem prav dober.«

Kaj pa ste se danes učili? »Danes smo se učili paralelno vajanje.«

Pa ti gre? Kako pa tvojim sovrstnikom?

»Ja, gre. In tudi drugim v skupini. V večini vsi znajo. Tovariš je zelo dober, veliko nam pomaga.«

Si ti s hrano zadovoljen?

»Ja, meni je všeč, nekaterim pa ni. Ampak važno je smučanje.«

V ospredju z očali je Mojca Horvat

Peter, tvoja mami dela v Savi. Kaj bi ji ti zdajle sporočil, če bi te lahko slišala?

»Dejal bi, da se imamo zelo dobro, da je sonce, ki ga od časa do časa zakrijejo oblaki. Dejal bi še, naj bo brez skrbi, da bo vse v redu.«

Zoran Likozar:

»Mami me je vpisala v smučarski tečaj, tukaj se počutim kar dobro, sonce je, včasih tudi malo megle, hrana je dobra.«

Kaj bi ti dejal, če vam bi sporočili, da do konca šolskega leta ne bo več pouka, ampak boste samo smučali. Ali vam bi bilo to prav?

»To ne bi bilo čisto prav. Malo mora biti učenja, malo pa smučanja.«

No, tole naj bi bil skromen zapis s smučarskega tečaja za naše otroke.

Skromen pravim, predvsem zato, ker se ne da prenesti vsega navdušenja, ki so ga izražali vsi mladi pa tudi vaditelji. Zapis je najbolj ver-

no beležil naš magnetofon, žal pa zaradi tehničnih ovir traku nismo mogli zavrteti po ozvočenju.

Če odmislimo sam pomen učenja smučanja, je imel tečaj prav gotovo še druge koristne strani: otroci velikokrat ne vedo, kaj početi med počitnicami; na tečaju so se porodila številna nova znanstva in prijateljstva. In tako naprej.

Pogovarjal sem se tudi z nekaterimi starši otrok, ki so bili na smučanju. Ocene so enotne: odlično! Pohvale vredno ...

Jože Štular

Najlepše se zahvaljujemo organizatorjem smučarskega tečaja za otroke članov kolektiva, ki je bil v drugem tednu zimskih počitnic.

Otroci so ga nadvse radi obiskovali in se vračali veseli in dobre volje. Lahko si samo želimo, da to ne bi bilo enkratno dejanje.

Starši

Kaj veste o gumijevih izdelkih ...

(Nadaljevanje z 6. strani)

raturam, proti gorenju itd. Torej, če hočete, da bodo gumjeni izdelki čim dlje v rabi, potem se moramo držati nekaterih nasvetov.

Zmeraj dobro premislite, v kakšnih pogojih jih boste uporabljali. Kajti le redko uporabljate izdelek z eno samo zahtevo, npr. da je črna ali rdeče barve; da je mehak ali trd. Vedeti morate, pri kateri temperaturi ga boste uporabljali ali bo prišel v stik s kisikom, ozonom, kislinami, bazani, z vročo vodo, paro, z olji, z ultravijolično svetlobo, z ognjem, ali celo z živili. Ali: cevi za vodo nikar ne uporabljajte za pretakanje olj ali bencina, ker bo cev prehitro propadla; to so že mnogi potrdili.

Avtomobilski plašči so v uporabi izpostavljeni najrazličnejšim razmeram, pri tem se starajo tem bolj, čim bolj se deformirajo, zato je treba imeti polnjene za določene dimenzije s predpisanim pritiskom. Kvarni so vplivi sončne svetlobe in toplote. Pazite tudi, da vam v ga-

raži ne bodo stali avtomobilski plašči v luži olja, kajti guma v njem nabrekne, se zmehča in na tem mestu se bo avtoplašč potem hitreje obrabil.

Pazite, da gume mehansko ne poškodujete: zarezete, prebodete, pretrgate, odrgnete itd. Zato ležalnih blazin ne vlecite po ostrih kamnih. In če boste zapeljali z avtomobilom na oster robnik, skoraj gotovo boste avtomobilske plašče ranili; ne le na tekalni površini ali boku, temveč jim boste poškodovali tudi notranjost — pretrgali boste kordne vložke.

Avtomobilski plašči se pri normalni uporabi prej obrabi, kot pa propade zaradi staranja gume.

Kadar gumijevih izdelkov ne uporabljate oz. jih dlje časa ne mislite uporabljati, jih čiste shranite v temnem, suhem in hladnem prostoru. Naj se ne dotikajo kovin, oljnatih snovi, močnih kislin, lugov ali celo topil. In če jih hočete premazati, da bi se lepše svetili, potem ne uporabljajte olj, ampak uporabite le glicerol.

Ivan Rupar

	PAR-KING	ZAČIM-BA	SILI-CIJ	DENAR	DEL ZAGRE-BA			ATEK	GL. M. JUGO-SLAVIJE	ELE-MENT	DOMA-ČIJA, DOM
	VELIKA VIOLINA										
	KISIK		VAS PRI KRANJU							METER	
	TONA		NIZOZ. POLITIK							NOŽIČ	
SESTAVILA: ŠTULAR JELKA	STARO-GRŠKI FILOZOF	OZEK KONEC POLOTOKA KAZALNI ZAIMEK		MALI KRUEK				REKA NA FILIPINIH			
				CE TUNG				MONAŠKI KNEZ			
FIGURA PRI ČETVOR-KI								POLMER		PODZEM. HODNIK	
			ROJE-VANJE					PLOŠČE		SINOVA ŽENA	
ZELE-NIKA								PREHOD SKOZI POSLOPJE			
								NEDOTAKLJIV			
ITA-LIJA		GR. BOG LJUBEZNI						DAN VSTA JE MA-KEDON. LJUDSTVA			
		IRSKA REPUBL. ARHADA						VRSTA RAZCVETA			
GLIGO-ROV				LITER				DOMAČE ŽENSKO IME		KOVAČIČ JOŽE	
				BISMUT						POVRŠ. MERA	
ZAKON-SKO DOLOČI-LO								TOLAŽBA			VZHOD
								SAMOGL.			RIMSKA 1
ZGO-DEN				LADIJSKI VOZNI RED							JOD

Stiskarna : Cevalna

V prostorih strelskega društva Bratstvo-edinstvo na Zlatem polju smo se 22. 1. 1977 pomerili v tekmovanju z zračno puško mladi iz osnovne organizacije Stiskarna in Cevalna. Tekmovanje je organizirala mladina iz osnovne organizacije Stiskarna in spada v okvir dela, ki si

ga je ta mladinska organizacija zastavila v letošnjem letu.

Po dveurnem boju s puško in tarčo so dosegli najboljše rezultate naslednji mladinci iz Stiskarnih izdelkov:

1. Novica Pavlovič,
2. Boris Jotič,
3. Miodrag Tančič.

Vrstni red prvih treh mladincev iz osnovne organizacije Cevalna pa je bil:

1. Slavko Kuserbanj,
2. Jagoš Čabarkapa,
3. Milan Majstorovič.

V skupni uvrstitvi je zmagala osnovna organizacija Cevalne, najboljše trije tekmovalci pa so:

1. Novica Pavlovič, Stiskani izdelki,
2. Slavko Kuserbanj, Cevalna,
3. Jagoš Čabarkapa, Cevalna.

Najboljši trije strelci iz teh osnovnih organizacij ZSMS bodo na enem od naslednjih tekmovanj dobili priznanja v obliki diplom.

Izvedba tekmovanja je bila dobra, le odziv na tekmovanje je bil premajhen, čeprav streljanje spada tudi k naši boljši pripravljenosti za ljudsko obrambo in narodno zaščito.

Mladi v osnovni organizaciji Stiskarna si želimo še več tekmovanj, v katerih bi pokazali svoje sposobnosti in jih primerjali z drugimi iz drugih osnovnih organizacij. S takšnimi in podobnimi akcijami želimo pritegniti k delu še več mladincev, kar bi nam omogočilo še boljše delo in rezultate.

Borislav Jotič

ZAHVALA

Sindikalni organizaciji tozda Velopnevmatika se iskreno zahvaljujem za lepo darilo. Posebej še tov. Urbančičevi in tov. Aljančiču. Zahvala velja tudi tov. Marici Hace in tov. Rajku Debeljaku.

Hvaležna Zofka Kovačec

ZAHVALA

Ob boleči izgubi ljube žene Gabrijele se iskreno zahvaljujem sodelavcem brizgarne — cevalne za poklonjeno cvetje in izraženo sožalje. Iskrena hvala tudi vsem, ki ste nam stali ob strani v teh težkih trenutkih.

Janko Tomše s sinom Janijem z družino

Rezultati finalnega dela tekmovanja v kegljanju (za 10 tekmovalcev)

1. Zemljič Adolf	419 + 864 = 1283 kegljev, KET — Energetika
2. Zigon Vladimir	405 + 853 = 1258 kegljev, TAP — Polizdelki
3. Cerne Franc	382 + 868 = 1250 kegljev, TTI — prodaja
4. Tiringer Franc	419 + 818 = 1237 kegljev, KET — Vzdrževanje
5. Granda Janez	434 + 799 = 1233 kegljev, Totra Ljubljana
6. Korenjak Anton	413 + 798 = 1211 kegljev, TTI — Kontrola
7. Mohinski Marjan	429 + 780 = 1209 kegljev, KET — Transport
8. Sušteršič Viktor	413 + 788 = 1201 kegljev, KET — Vzdrževanje
9. Marn Vlado	389 + 804 = 1193 kegljev, KET — Energetika
10. Kasunič Branko	401 + 777 = 1178 kegljev, TAP — Vzdrževanje

Tekmovanje je potekalo v športnem navijanju vseh tekmovalcev in gledalcev, ki so se udeležili tega tekmovanja.

Prepričan sem, da si vsi tekmovalci želijo še več takšnih srečanj, vendar bi pred tem morali seznaniti sodelavce, kdaj in kje bo tekmovanje.

Sodelavce Save naj seznanim še s tem, da ekipa Save nastopa v B ligi in da tudi tam dosegajo dobre rezultate.

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumi-jevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirinajstredno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Peter Bogataj, fotografije Ivan Draškič in Janez Jereb. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk in klišej GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).